

**LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE
FINANŠU UN GRĀMATVEDĪBAS NODAĻA**

KOPFINANSĒŠANAS IESPĒJAS BALTIJAS VALSTĪS

Crowdfunding opportunities in the Baltic States

BAKALaura DARBS

Profesionālā bakalaura studiju programma

Finanšu menedžments

Autors: **Jūlija Postolati**

Studenta apliecības Nr.: jp18034

Darba vadītājs: *Dr. ekon.* profesore Svetlana Saksonova

RĪGA 2022

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba tēma: Kopfinansēšanas iespējas Baltijas valstīs.

Kopfinansēšana tiek uzskatīta par alternatīvu tradicionālajiem finansējuma veidiem. Ar kopfinansēšanas palīdzību fiziskām un juridiskām personām ir iespējams piesaistīt finansējumu, lai realizētu inovatīvas idejas un produktus, finansētu dažādus dzīves apstākļus, kā arī kopfinansēšana ļauj jauni izveidotiem uzņēmumiem piesaistīt pašu kapitālu.

Bakalaura darba mērķis: ir izpētīt kopfinansēšanas iespējas Baltijas valstīs, veikt secinājumus un izstrādāt priekšlikumus kopfinansēšanas platformu darbības uzlabošanai.

Darbs sastāv no trīs daļām – teorētiskajā daļā tiek apskatīti kopfinansēšanas teorētiskie aspekti – kopfinansēšanas jēdzieni no dažādu autoru perspektīvas, finansējuma būtība un attīstības vēsture, kopfinansēšanas veidi un finansējuma veida priekšrocības un trūkumi. Darba otrajā daļā pētīti kopfinansēšanas normatīvie regulējumi Baltijas valstīs, Amerikas Savienotajās Valstīs un Apvienotajā Karalistē, kā arī veikts normatīvo regulējumu salīdzinājums starp valstīm. Trešajā daļā tiek veikta kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojums Baltijas valstīs un analizēti platformās pieejamie statistikas dati par piesaistīto ieguldījumu apjomu vai izsniegto aizdevumu apjomu.

Bakalaura darba nobeigumā ir autores secinājumi un izvirzītie priekšlikumi.

Bakalaura darbs sastāv no 67 lapām, 3 tabulām, 10 attēliem.

Atslēgvārdi: pūļa finansējums, Baltijas valstis, platformas, kopfinansēšanas iespējas.

ANNOTATION

Bachelor's thesis topic: Crowdfunding opportunities in the Baltic States.

Crowdfunding is considered as an alternative to traditional forms of financing. Crowdfunding allows individuals and legal entities to raise finance for innovative ideas and products, to finance a wide range of personal needs, and allows start-ups to raise equity capital.

The aim of the bachelor's thesis: to explore crowdfunding opportunities in the Baltic States, create conclusions and make proposals for improving the operation of crowdfunding platforms.

The bachelor thesis consists of three chapters. In the first theoretical chapter author explored crowdfunding theoretical aspects – crowdfunding definitions from different author perspectives, the nature of this funding type and history of development, crowdfunding types and advantages and disadvantages of crowdfunding. In the second chapter author studies crowdfunding laws in the Baltic States, the United States, and the United Kingdom, and compares laws between countries. In the third chapter author describes the services offered by crowdfunding platforms in the Baltic States and analyzes the statistical data available on the platforms on the amount of attracted investments or issued loans.

At the end of the bachelor's thesis there are listed author's conclusions and proposals.

Bachelor thesis consists of 67 pages, 3 tables, 10 pictures.

Keywords: crowdfunding, Baltic States, platforms, crowdfunding opportunities.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	5
1. KOPFINANSĒŠANAS TEORĒTISKIE ASPEKTI	8
1.1. Kopfinansēšanas jēdziens un tās rašanās vēsturiskie aspekti	8
1.2. Kopfinansēšanas veidi	16
1.3. Kopfinansēšanas priekšrocības un trūkumi	22
2. KOPFINANSĒŠANAS NORMATĪVAIS REGULĒJUMS	27
2.1. Kopfinansēšanas regulējums Baltijas valstīs	27
2.2. Kopfinansēšanas regulējums Amerikas Savienotajās Valstīs un Apvienotajā Karalistē.....	32
2.3. Kopfinansēšanas normatīvā regulējuma salīdzinājums Baltijas valstīs un Amerikas Savienotajās Valstīs, Apvienotajā Karalistē	36
3. KOPFINANSĒŠANAS PLATFORMU PIEDĀVĀTO PAKALPOJUMU RAKSTUROJUMS BALTIJAS VALSTĪS	40
3.1. Kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojums Latvijā.....	40
3.2. Kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojums Lietuvā.....	46
3.3. Kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojums Igaunijā.....	51
SECINĀJUMI	58
PRIEKŠLIKUMI	60
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	61

IEVADS

Strauja finanšu tehnoloģiju attīstība ir veicinājusi arī alternatīvo finansēšanas veidu attīstību. Alternatīvie finansēšanas veidi tiek attiecināti uz pakalpojumiem, kas aizstāj tradicionālo bankas kreditēšanas funkciju. Alternatīvā finansēšana ietver sevī individuālos finansējumus, patēriņa finansējumus, mazo un vidējo uzņēmumu finansējumu un viens no alternatīvās finansēšanas veidiem ir kopfinansēšana. Kopfinansēšana ir finansēšanas metode, kurā naudas līdzekļi tiek piesaistīti no liela cilvēku skaita, kas veic nelielus ieguldījumus, pretī prasot nelielu atlīdzību, procentu maksājumus, kas izdevīgāki par bankas, uzņēmuma daļas, bet dažreiz pat neko. Ar kopfinansēšanas palīdzību ir iespējams piesaistīt finansējumu plašam darbības klāstam, iekļaujot biznesa projektus, individuālos aizdevumus un labdarības projektus.

Kopfinansēšanu veido trīs elementi – cilvēki, projekts un platforma. Cilvēki, kampaņas dibinātāji un atbalstītāji (investori) apvienojas kopā, lai tiešsaistes platformā ierosinātu un atbalstītu projektu. Pēc autores domām, tiešsaistes platforma ir būtiska kopfinansēšanas sastāvdaļa. Kopfinansēšanas platforma palīdz apvienot kampaņas dibinātājus un atbalstītājus, radot drošu vidi darījumiem. Platformas arī nodrošina infrastruktūru projektu demonstrācijai, maksājumu pārvaldībai, komunikācijai, informācijai un standartizētiem procesiem. Pastāv četri galvenie veidi pēc kuriem kopfinansēšanas platformas var pakārtot savu darbību, tie ir uz ziedojumiem balstīta kopfinansēšana, uz atlīdzību balstīta kopfinansēšana, aizdevumu kopfinansēšana un daļu kopfinansēšana.

Kopfinansēšanas aktualitāte ir saistīta ar iespēju iegūt finansējumu privātpersonām un uzņēmumiem, lai realizētu inovatīvas idejas, produktus, kā arī dažādus dzīves apstākļus, kuriem nav pieejams tradicionālais bankas finansējums. Tradicionālais bankas finansējums maziem un vidējiem uzņēmumiem ir nepietiekams, aizdevuma atteikums var būt saistīts ar nepietiekamu nodrošinājumu, zemu kredītreitingu, nepietiekamu biznesa pieredzi un nepastāvīgumu. Savukārt iemesli, kuru dēļ privātpersonas nevar saņemt bankas aizdevumu ir nepietiekams ienākumu līmenis, vājš kredītreitings, neatbilstošs kritērijiem aizdevuma mērķis. Ar kopfinansēšanas palīdzību maziem un vidējiem uzņēmumiem ir iespēja piesaistīt finansējumu pašu kapitāla finansēšanai, inovatīvu un jaunu produktu realizēšanai, uzņēmuma attīstībai. Privātpersonām ir iespējams piesaistīt nepieciešamos līdzekļus ar kopfinansēšanas palīdzību dažādiem dzīves apstākļiem, kas iekļauj veselību un medicīnu, piemiņas pasākumus un bēres, mājdzīvniekus, kā arī citus iemeslus. Ar kopfinansēšanas palīdzību ir arī iespējams piesaistīt finansējumu labdarības pasākumiem.

Bakalaura darba pētījuma objekts ir kopfinansēšana, savukārt pētījuma priekšmets ir kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojums Baltijas valstīs.

Bakalaura darba mērķis ir izpētīt kopfinansēšanas iespējas Baltijas valstīs, veikt secinājumus un izstrādāt priekšlikumus kopfinansēšanas platformu darbības uzlabošanai.

Autore izvirza sekojošus uzdevumus, lai sasniegtu izvirzīto mērķi:

1. speciālajā literatūrā izpētīt kopfinansēšanas teorētiskos aspektus, tās jēdzienu, vēsturiskos aspektus un veidus;
2. izanalizēt un apkopot kopfinansēšanas priekšrocības un trūkumus;
3. izpētīt kopfinansēšanas normatīvos regulējumus Baltijas valstīs, Amerikas Savienotajās Valstīs un Apvienotajā Karalistē;
4. veikt kopfinansēšanas normatīvo regulējumu salīdzinājumu Baltijas valstīs un Amerikas Savienotajās Valstīs, Apvienotajā Karalistē;
5. veikt analīzi par kopfinansēšanas platformu piedāvātajiem pakalpojumiem Baltijas valstīs;
6. pamatojoties uz veikto pētījumu, formulēt secinājumus par kopfinansēšanas iespējām Baltijas valstīs un izstrādāt priekšlikumus kopfinansēšanas platformu darbības uzlabošanai.

Bakalaura darbs sastāv no ievada, trīs nodaļām, secinājumiem, priekšlikumiem, izmantotās literatūras un avotu saraksta.

Pirmajā nodaļā darba autore apraksta kopfinansēšanas teorētiskos aspektus – jēdzieni no dažādu autoru perspektīvas, kopfinansēšanas būtība un attīstības vēsture, iesaistītie dalībnieki, tiek aplūkoti arī kopfinansēšanas veidi un apkopoti dotās finansēšanas metodes priekšrocības un trūkumi.

Otrajā nodaļā tiek pētīti kopfinansēšanas normatīvie regulējumi Baltijas valstīs, papildus autore arī izpētīja citu valstu normatīvos regulējumus - Amerikas Savienoto Valstu un Apvienotās Karalistes. Autore veica normatīvo regulējumu salīdzinājumu starp dotajām valstīm.

Trešajā nodaļā autore veic kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojumu Baltijas valstīs. Katras platformas analīzes ietvaros tiek aplūkots piesaistītais finansējuma apjoms, platformas kopfinansēšanas veids, investoru (atbalstītāju) skaits, publicēto projektu skaits, komisijas maksa, procentu likmes kā arī citi faktori.

Bakalaura darbā izvirzītā mērķa sasniegšanai autore izmanto aprakstošo pētījuma metodi – speciālās literatūras un avotu izpēti, raksturojot kopfinansēšanas teorētiskos aspektus, kopfinansēšanas jēdzienus, attīstīšanās vēsturi, veidus, tās priekšrocības un trūkumus, papildus darba autore izmanto salīdzinošo metodi – izpētot Baltijas valstu kopfinansēšanas normatīvo

regulējumu un kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu iezīmes un atšķirības. Darbā tiek izmantota arī statistisko datu analīzes metode – kopfinansēšanas platformās pieejamo statistikas datu analīze, piemēram, piesaistītā finansējuma dati un investoru skaita dati.

Bakalaura darbā tiek izmantota saistītā literatūra par kopfinansēšanu, likumi, ārzemju autoru zinātniskie raksti, paralēli teorētiskajai literatūrai tiek izmantoti interneta resursi un kopfinansēšanas platformās pieejamā informācija.

Pētījumā tika izmantota informācija par kopfinansēšanas attīstību un vēsturi no 1713. gada līdz 2021. gadam, kā arī kopfinansēšanas platformās pieejamā statistika no 2017. gada līdz 2021. gadam.

1. KOPFINANSĒŠANAS TEORĒTISKIE ASPEKTI

1.1. Kopfinansēšanas jēdziens un tās rašanās vēsturiskie aspekti

Kopfinansēšana ir kļuvusi par pievilcīgu papildinājumu tradicionālajiem finansēšanas līdzekļiem. Tehniskā attīstība, piemēram, Web 2.0 un tiešsaistes platformas, veicina jaunus finansēšanas veidus, kas kļūst pieejami sabiedrībai. Kopfinansēšana radās no plašākas kolektīvās resursu izmantošanas koncepcijas, saskaņā ar kuru darbs, ko parasti veica speciālisti, kas pieprasa atbilstošu atalgojumu, tiek nodots nenoteiktai publiskai grupai (pūlim) atklātā uzaicinājumā, izmantojot internetu. Koncepcijas pamatā ir “pūļa gudrība”, kas apgalvo, ka cilvēku grupa var pieņemt labākus lēmumus nekā cilvēki individuāli. Kopfinansēšana līdztekus ar kolektīvo balsošanu un kolektīvo izveidi/veidošanu ir pūļa pakalpojumu apakšforma. [33] Kopfinansēšanas popularitāte ir izraisījusi plašu definīciju pieejamību. Tomēr, neraugoties uz augošo akadēmisko interesi par kopfinansēšanu nav pieejama skaidra definīcija, kas pilnībā aptvertu šīs parādības dinamiku. [28] 1.1. tabulā ir aplūkojamas 7 no pastāvošām kopfinansēšanas definīcijām.

1.1. tabula

Kopfinansēšanas definīcijas

Autors (i)	Definīcija
Kirby, Worner (2014)	“Kopfinansēšana ir vispārīgs termins, kas apraksta nelielu naudas summu izmantošanu, kas iegūsta no liela skaita privātpersonām vai organizācijām, lai finansētu projektu, uzņēmumu vai personīgo aizdevumu un citas vajadzības, izmantojot tiešsaistes tīmekļa platformu.” [37]
Jenik, Lyman, un Nava (2017)	“Kopfinansēšana ir kapitāla piesaistīšanas/iegūšanas mehānisms, kurā tiek aicinātas privātpersonas vai organizācijas, izmantojot tiešsaistes platformas vai mobilo tālruni. Ideja ir vienkārša – liels skaits cilvēku ar nelielām individuālām iemaksām var piesaistīt lielas summas citu personu un projektu finansēšanai bez tradicionālo finanšu iestāžu iesaistīšanās.” [32]
Belleflamme, Lambert, un Schwienbacher (2014)	“Kopfinansēšana ietver atklātu aicinājumu, galvenokārt ar interneta starpniecību, nodrošināt finanšu resursus vai nu ziedojuma veidā, vai apmaiņā pret nākotnes produktu, vai arī kāda veida atlīdzību, lai atbalstītu iniciatīvas konkrētiem mērķiem.” [5]

Eiropas Komisija (2015)	“Kopfinansēšana ir veids, kā piesaistīt naudu projektu un uzņēmumu finansēšanai. Tas ļauj naudas līdzekļu piesaistītājiem, izmantojot tiešsaistes platformas, iegūt finansējumu no liela cilvēku skaita.” [18]
Voorbraak (2011)	“Kopfinansēšana ir process, kurā viena puse pieprasa un saņem naudu un citus resursus no daudzām personām projekta finansēšanai apmaiņā pret monetāro vai nemonetāro ieguldījumu atdevi.” [73]
Mollick (2014)	“Kopfinansēšana attiecas uz dažādiem uzņēmēju centieniem – kultūras, sociālajiem un peļņas mērķiem – finansēt savus centienus, izmantojot salīdzinoši nelielus ieguldījumus no salīdzinoši liela skaita personu, kuras izmanto internetu, bez tradicionālajiem finanšu starpniekiem.” [50]
Schwienbacher, Larralde (2010)	“Vienkāršiem vārdiem sakot, kopfinansēšana ir projekta vai riska finansēšana, ko veic personu grupa, nevis profesionālās puses (piemēram, bankas, riska kapitālisti vai biznesa eņģeļi).” [63]

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [37], [32], [5], [18], [73], [50], [63].

Kopfinansēšanas pamatideja ir sekojoša: kampaņas dibinātājs demonstrē savu ideju pēc iespējas labāk resursu, laika un citu ierobežojumu ietvaros. Demonstrācija galvenokārt tiek prezentēta ar interneta starpniecību un tajā var būt iekļauti rakstiski dokumenti un audio/video mediji, lai potenciālie atbalstītāji varētu pēc iespējas labāk izprast kampaņas dibinātāja ideju. Dibinātāja idejai vajadzētu būt pietiekami pievilcīgai, lai pārliecinātu atbalstītājus ieguldīt savus naudas līdzekļus. Lai izplatītu un popularizētu savu ideju, dibinātāji var izmantot kā starpnieku kopfinansēšanas platformas (izplatīta prakse) vai savu platformu (retāk izplatīta prakse). Atklātais uzaicinājums finansējuma piesaistīšanai galvenokārt tiek popularizēts sociālajos medijos (piemēram, *Facebook*, *Twitter*, *YouTube*, *LinkedIn*, *Reddit*, *Google+* un *Quora*), kā arī izmantojot citus ar internetu saistītus saziņas līdzekļus, piemēram, e-pastu. Iedvesmojošs un viegli saprotams vēstījums ir ļoti svarīgs, lai piesaistītu lielu skaitu atbalstītāju. Integrējot visus iepriekš minētos elementus kopfinansēšanu var definēt sekojoši – kopfinansēšana ir internetā bāzēta finansēšana metode, lai realizētu iniciatīvu, izmantojot tiešsaistē izplatītas iemaksas un mikro sponsorēšanu, ko ierobežotā laika posmā piešķir liela cilvēku grupa, piešķirot nelielas naudas summas. Tā ir uzdevuma, idejas vai projekta finansēšana, izsludinot atklātu finansējuma uzaicinājumu, galvenokārt izmantojot Web 2.0 tehnoloģijas, lai atbalstītāji varētu ziedot, iepriekš iegādāties produktus, aizdot vai ieguldīt, pamatojoties uz viņu pārliecību par aicinājumu, tās kampaņas dibinātāja solījumu un/vai cerību uz atdevi. [28]

Kopfinansēšana kā finansējuma veids nav jauna parādība. Līdzīga pieceja tika izmantota, lai pārvaldītu ieguldījumu riskus pirms interneta parādīšanās, piemēram, kuģniecībā viens no senākajiem riska pārvaldības veidiem ir garantijas līgumi starp tirgotājiem un kuģniecības uzņēmumiem, kuros kravas nozaudēšanas gadījumā visas iesaistītās puses maksā daļu no šiem zaudējumiem, bet, ja krava pienāk drošībā, visas līguma puses (t.i., galvotāji) saņem savu proporcionālo peļņas daļu. Šāda pieceja ir nodrošinājusi nepieciešamo finansējumu augsta riska projektu īstenošanai un vienlaikus veiksmīgi ļāvusi diversificēt ar projektu saistītos riskus starp pusēm. Kopfinansēšanas biznesa pamatprincipi aizsākās astoņpadsmitā gadsimta sākumā Īrijā, kur “mikrokredītu priekštecis” Džonatans Svifts nodibināja Īrijas aizdevumu fondu. Fonds piedāvāja nelielus aizdevumus maznodrošinātām lauku ģimenēm, kurām nebija lielo banku pieprasītās ķīlas vai atbilstošas kredīta vēstures. Līdz deviņdesmitajam gadsimtam Īrijā tika īstenotas vairāk nekā 300 shēmas, no kurām nelielās summas privātie investori aizdeva privātpersonām, kurām bija nepieciešams aizdevums īstermiņā. Ir arī acīmredzami agrāki kopfinansēšanas piemēri. Viens piemērs ir, kad dzejnieks Aleksandrs Pope 1713. gadā nolēma iztulkot grieķu dzeju angļu valodā, kas ietvēra Homēra eposa “Iliāda” tulkojumu, dzejnieks lūdza atbalstītājus noziedot divas zelta ginejas, lai atbalstītu viņa darbu, apmaiņā pret ziedojumiem atbalstītāju vārdi tiks publicēti dzejas grāmatas sākotnējā izdevuma pateicības sadaļā. Vēl viens piemērs ir tāds, ka astoņpadsmitā gadsimta beigās slavenais komponists Mocarts izvēlējās līdzīgu ceļu. Mocarts vēlējās organizēt trīs klavierkoncertus Vīnes koncertzālē un publicēja uzaicinājumu topošajiem atbalstītājiem, piedāvājot manuskriptus tiem, kas piekrita ziedot līdzekļus trīs klavierkoncertu realizācijai. Šī kopfinansēšanas pieceja atspoguļo veidu, kādā platforma “Kickstarter” darbojas šodien, kur kampaņas dibinātāji piedāvā atbalstītājiem pirmo iespēju piekļūt jauniem kampaņas piedāvātajiem produktiem. Mocartam pirmais mēģinājums piesaistīt finansējumu izrādījās neveiksmīgs, jo netika sasniegts vajadzīgais finansējuma mērķi, savukārt gadu vēlāk viņam tas izdevās otrajā mēģinājumā, kur 176 atbalstītāji saziņoja pietiekami daudz līdzekļu, lai viņa koncertturneju atdzīvinātu, un visi atbalstītāji/ziedotāji tika minēti viņa koncertu manuskriptā. [34]

Viena no pazīstamākajām un biežāk aprakstītajām kopfinansēšanas kampaņām ir Amerikas Brīvības statujas uzcelšana. 1884. gadā Amerikas Brīvības statujas komitejai pietrūka līdzekļu statujas pjedestāla pabeigšanai, situācijas atrisināšanā iesaistījās laikraksta izdevējs Džozefs Pulicers. Mudinot amerikāņu sabiedrību ziedot naudu pjedestālam savā laikrakstā *New York World*, Pulicers sešu mēnešu laikā piesaistīja vairāk nekā 100 000 USD, kas bija vairāk nekā pietiekami daudz naudas, lai nodrošinātu pjedestāla pabeigšanu. Raksta aicinājums bija tik populārs, ka līdz 1885. gada 11. augustam *New York World* ziedojumos piesaistīja vairāk nekā 100 000 USD — lielākā daļa ziedojumu bija aptuveni 1 USD vai mazāk. Aptuveni 125

000 cilvēku ziedoja līdzekļus statujas pjedestāla pabeigšanai, pateicoties Pulicera iniciatīvai. Pateicībā *New York World* publicēja katras personas vārdu, kas veica ziedojumu (neatkarīgi no tā lieluma), pateicības publikācija arī veicināja Pulicera laikraksta pārdošanu. [51]

Tiesšaistes kopfinansēšana ieguva pirmo impulsu mākslas un mūzikas kopienās, un britu rokgrupa Marillion tiek plaši atzīta par mūsdienu kopfinansēšanas aizsākšanu. Laikā posmā no 1996. līdz 1997. gadam Marillion atbalstītāji interneta kampaņā saziedoja 60 000 USD, lai sponsorētu rokgrupas turneju Amerikas Savienotajās Valstīs. Visticamāk, balstoties uz Marillion un citu mākslinieku pieredzi, kas sekoja šim piemēram, 2003. gadā tika izveidota pirmā “fanu finansēšanas” tīmekļa vietne. “ArtistShare” ir platforma, kurā mākslinieki var meklēt finansējumu no saviem atbalstītājiem, lai segtu savas produkcijas izmaksas apmaiņā pret bezmaksas, agrīnu piekļuvi mākslinieka albumam, dziesmai vai citam mākslas darbam. [4] Pirmais platformas “ArtistShare” kopfinansēšanas projekts bija Marijas Šneideres džeza albums. Projekta ietvaros tika piedāvāta daudzpakāpju atlīdzības sistēma, piemēram, par 9,95 USD ieguldījumu atbalstītājs varētu būt viens no pirmajiem, kas var lejupielādēt albumu, savukārt atbalstītāji, kas ziedoja 250 USD vai vairāk, viņu vārdi varētu būt iekļauti albuma bukletā kā tie, kas “palīdzēja padarīt šo ierakstu par iespējamu” un viens atbalstītājs, kurš ieguldīja 10 000 USD, tika norādīts kā albuma izpildproducents. Šī sākotnējā daudzpakāpju atlīdzības sistēma joprojām tiek izmantota uz atlīdzību balstītajās kopfinansēšanas platformās, kas pašlaik ir, piemēram, atpazīstamākās — “Indiegogo” un “Kickstarter”. [75]

Savstarpējā aizdevumu nozare aizsākās ar personisko finanšu savstarpējo aizdevumu platformu “Zopa”, kas tika dibināta 2005. gadā Apvienotajā Karalistē. “Zopa” bija ne tikai pirmais savstarpējo aizdevumu uzņēmums pasaulē, bet arī viens no pirmajiem finanšu tehnoloģiju uzņēmumiem. Uzņēmumam “Zopa” pa pēdām sekoja “Lending Club” un “Prosper”, kas 2006. gadā tika dibināti Amerikas Savienotajās Valstīs. Kopš tā laika šī nozare ir piedzīvojusi strauju izaugsmi, un pašlaik tās lielākie tirgi ir Ķīna, Amerikas Savienotās Valstis un Eiropa. Visā pasaulē darbojas tūkstošiem platformu, kas ir izsniegušas aizdevumus vairāku miljardu vērtībā. 2010. gada augustā tika dibināts pirmais ievērojamais savstarpējo aizdevumu uzņēmums “Funding Circle”, kas izsniedz aizdevumus tieši uzņēmumiem. Apvienotās Karalistes uzņēmums ir vadošā platforma, kas izsniedz aizdevumus maziem un vidējiem uzņēmumiem. [64]

2006. gadā pirmo reizi tika izmantots termins – kopfinansēšana. Jaunais uzņēmējs Maikls Salivans vadīja atbalsta platformu video emuāru autoriem – *fundavlog*. Vēloties izplatīt šo informāciju, 2006. gadā viņš izveidoja emuāru, kurā izskaidroja *fundavlog* ideju, kā arī izpētīja plašāku tiesšaistes līdzekļu piesaistīšanas tēmu. Lai gan viņa projekts galu galā cieta

neveiksmi, viņš nāca klajā ar terminu “kopfinansēšana”, kas uz visiem laikiem mainīja nozares izskatu. [4]

Pirmā daļu kopfinansēšanas platforma ir “The Australian Small Scale Offerings Board”, kas dibināta 2007. gadā un tagad ir lielākā ieguldījumu kopfinansēšanas platforma Austrālijā, kā arī viena no lielākajām pasaulē. “The Australian Small Scale Offerings Board” darbojas pašreizējā Austrālijas vērtspapīru struktūrā. Savukārt “Crowdcube”, lielākā daļu kopfinansēšanas platforma Apvienotajā Karalistē, darbojas kopš 2011. gada februāra. “Crowdcube” darbojas Apvienotās Karalistes esošās vērtspapīru sistēmas ietvaros un ļauj emitentiem piesaistīt pamatkapitālu, izmantojot tiešsaistes platformu. [65]

2008.–2009. gada finanšu krīze mainīja kopfinansēšanas sektoru. Ņemot vērā finanšu tirgu sabrukumu, daudzi cilvēki pievērsās internetam un viens otram, lai meklētu finansējumu. Šis periods iezīmē arī divu mūsdienu kopfinansēšanas gigantu – “Indiegogo” (2008) un “Kickstarter” (2009) – darbības uzsākšanu, kā arī daudzu citu kopfinansēšanas platformu izplatīšanos. [4] 2010. gadā tika dibināta platforma “AngelList”, kas ir Amerikas Savienoto Valstu platforma un tā ir paredzēta jauni izveidotiem uzņēmumiem, biznesa eņģeļiem un darba meklētājiem, kas vēlas strādāt jauni izveidotos uzņēmumos. Platformas pirmsākums bija kā tiešsaistes iepazīšanas dēļ tehnoloģiju jauni izveidotiem uzņēmumiem, kuriem bija nepieciešams sākuma finansējums. Savukārt no 2015. gada platforma ļauj jauni izveidotiem uzņēmumiem bez maksas piesaistīt finansējumu no biznesa eņģeļiem. [16] Tajā pašā gadā tika dibināta arī platforma “GoFundMe”, kas ir kopfinansēšanas platforma, kas ļauj privātpersonām, uzņēmumiem, labdarības organizācijām un citām organizācijām piesaistīt līdzekļus konkrētiem mērķiem, lai sniegtu atbalstu. Ar platformas palīdzību ir iespējams piesaistīt finansējumu notikumiem, sākot no dzīves notikumiem, piemēram, svinībām un izlaidumiem, līdz izaicinošiem dzīves apstākļiem, piemēram, nelaimes gadījumiem un slimībām. 2012. gadā tika dibinātas divas uz daļu kopfinansēšanu balstītas platformas – “CrowdFunder” un “CircleUp”. Platformas piedāvā iegādāties uzņēmumu kapitāla daļas investoriem, savukārt uzņēmumiem, kuriem nepieciešams finansējums pārdot savas kapitāla daļas. Platforma “CircleUp” koncentrējas uz uzņēmumiem, kas ražo patēriņa preces. [75] Kopš platformas “CircleUp” dibināšanas, tā ir nodrošinājusi vairāk nekā 500 uzņēmumus ar finansējumu un atbalstu, lai attīstītu savu biznesu. “CircleUp” platforma ir palīdzējusi vairākiem uz patērētāju vēršiem uzņēmumiem palielināt kapitālu, tostarp *Function of Beauty*, *Perfect Keto*, *Hippeas*, *Nutpods*, *Dame*, *Halo Top*, *Cora* un citiem. [11]

2012. gadā Amerikas Savienotajās Valstīs prezidents Baraks Obama parakstīja Jumpstart Our Business Start-ups (JOBS) likumu, ko dažkārt sauc par “Kopfinansēšanas likums”. Likums legalizēja daļu kopfinansēšanu, t.i., ļāva uzņēmumiem meklēt finansējumu

apmaiņā pret sava uzņēmuma kapitāla daļām. Tas arī pirmo reizi noteica kopfinansēšanu tiesiskā regulējumā. Apvienotās Karalistes politikas veidotāji drīz sekoja šim piemēram – 2013. gadā pirmo reizi tika ierosināts noteikumu kopums, kas regulētu uz ieguldījumiem balstītas kopfinansēšanas darbības. 2019. gadā Apvienotā Karaliste gāja soli tālāk un iekļāva galvenās aizdevumu kopfinansēšanas platformas koronavīrusa biznesa pārtraukšanas aizdevumu shēmā, atzīstot to būtisko lomu līdzekļu novirzīšanā Apvienotās Karalistes uzņēmumiem. [4]

Kopfinansēšanas projekti *EOS* un *Star Citizen* ir vieni no lielākajiem projektiem pēc piesaistītā finansējuma apjoma. 2018. gadā krypto uzņēmums “Block.one” piesaistīja 4 miljonus USD, izmantojot savu sākotnējo monētu piedāvājumu, kas pārdeva patentētu žetonu ar nosaukumu *EOS*. Tas iezīmē līdz šim lielāko sākotnējo monētu piedāvājumu un padara *EOS* par piekto vērtīgāko kriptovalūtu. Lai gan “Block.one” ir piesaistījis daudz investoru, uzņēmumam nebija reāla produkta tajā laikā, kad tika piesaistīts finansējums, kas nozīmē, ka uzņēmums palielināja savu kapitālu, pamatojoties tikai uz investoru uzticību. [53] 2020. gadā uzņēmums “Cloud Imperium Games” piesaistīja vairāk nekā 317 miljonus USD savas videospēles *Star Citizen* izstrādei, pārspējot rekordlielu finansējuma apjomu vienam projektam. Uzņēmums ir veicis kopfinansēšanas kampaņu kopš 2012. gada, gan izmantojot kopfinansēšanas platformas, piemēram, “Kickstarter”, gan savu tīmekļa vietni. [4] Uz 2021. gada decembri, “Cloud Imperium Games” no 3 422 157 investoriem kopumā piesaistījuši 420 342 640 USD. Šī summa joprojām pieaug, neskatoties uz nezināmu videospēles izlaišanas datumu. [60]

2021. gada martā tika dibināta pirmā uz ziedojumiem balstīta kopfinansēšanas platforma, kas koncentrējas uz palīdzību videi un tās aizsardzību – “FundGreen”. Koncentrējoties uz atsevišķiem Amerikas Savienoto Valstu štatiem, platformas apmeklētāji var izvēlēties savu pašreizējo pilsētu vai štatu vai Amerikas Savienoto Valstu atrašanās vietu, lai palīdzētu vietējām organizācijām, kas tur darbojas. [1]

Kopfinansēšanas procesā ir aktīvi iesaistītas trīs puses, tie ir atbalstītāji jeb investori, kampaņas dibinātāji jeb līdzekļu piesaistītāji un kopfinansēšanas platforma. Ceturtā puse ir banka, kurā tiek ievietoti naudas līdzekļi, tā darbojas kā pasīvais dalībnieks kopfinansēšanas procesā. [23] Kopfinansēšanas pamatā ir tehnoloģijas, tādēļ kopfinansēšanas tīmekļa vietņu nodrošinātājiem ir izšķiroša un galvenā loma kopfinansēšanas parādībā. Kopfinansēšanas platformas nodrošina tehnoloģiju pamatu, kas ļauj kampaņas dibinātājiem parādīt redzamu savu projektu lielam skaitam potenciālo atbalstītāju. Kopfinansēšanas platformas nodrošina vairāk nekā vienu posmu projektiem, platformas arī atvieglo saziņu starp kampaņas dibinātāju un atbalstītājiem (gan potenciālajiem, gan faktiskajiem), izmantojot tādas pieejamās funkcijas kā komentāru sadaļa, projektu atjaunināšanas iespējas un e-pasta apmaiņa. Platformas mērķis ir

padarīt saziņu starp kampaņas dibinātāju un atbalstītāju par efektīvu. Saites uz tādām sociālajām vietnēm kā *Facebook* un *Twitter* ļauj atbalstītājiem viegli popularizēt kādu projektu savos sociālajos tīklos. Kopfinansēšanas platformas ir integrējušas trešo pušu maksājumu apstrādes iespējas, kas nodrošina privātumu un nodrošina projektu atbalstītājiem drošu maksājumu apstrādi. Tādējādi platformas var darboties kā starpnieki, organizētāji, noteikumu īstenotāji un izplatīšanas kanāli. Kopfinansēšanas platformu dizains joprojām attīstās, un, lai nodrošinātu pietiekamu ieņēmumu plūsmu, nākotnes uzlabojumi var attiekties uz dažādiem pakalpojumu līmeņiem (piemēram, pamata, reģistrētajiem un augstākās klases pakalpojumiem), lai atbalstītu pieaugošu funkcionalitāti un tehnoloģiju līmeņus. [3]

Lielākā daļa kopfinansēšanas platformu gūst ieņēmumus, piemērojot procentuālo komisiju par līdzekļiem, kas izmaksāti kampaņas dibinātājiem. Šo komisijas naudu parasti aprēķina no kopējiem piesaistītajiem līdzekļiem un/vai pamatojoties uz “pilnībā finansēta” mērķa sasniegšanu. Turklāt kopfinansēšanas platformas var pieņemt divus finansēšanas modeļus – “visu vai neko” (*all-or-nothing*) vai “paturēt visu” (*keep-it-all*). Visplašāk izmantotais kopfinansēšanas modelis ir “visu vai neko” (*all-or-nothing*). Šī modeļa pamatā ir ideja, ka projekts var būt veiksmīgs tikai tad, ja ir sasniegts nepieciešamais piesaistāmais līdzekļu apjoms. Ja piesaistāmais naudas līdzekļu apjoma mērķis netiek sasniegts, tas nozīmē, ka atbalstītāji neatbalsta kampaņas mērķi vai neuzticas dotās kampaņas panākumiem. Ja kampaņa nesasniedz savu noteikto piesaistāmo naudas līdzekļu mērķi visa summa, kas tika piesaistīta tiek atgriezta atbalstītājiem, kuri iemaksāja savus naudas līdzekļus. Savukārt “paturēt visu” modeļa gadījumā visi piesaistītie naudas līdzekļi tiek pārskaitīti kampaņas dibinātāja bankas kontā neskatoties uz to vai noteiktais piesaistāmo naudas līdzekļu mērķis tiek sasniegts vai nē. Šī veida projekti nākotnē var saskarties ar naudas līdzekļu trūkumu un var izrādīties neveiksmīgi. Kopfinansēšanas platformas peļņa pozitīvi korelē ar projektu panākumiem. Pēc veiksmīgo kampaņu skaita pieauguma kopfinansēšanas platformas sāka piemērot augstākas komisijas maksas. [23]

Kopfinansēšanas platformas darbojas saskaņā ar četriem galvenajiem modeļiem – uz ziedojumiem balstīta kopfinansēšana, uz atlīdzību balstīta kopfinansēšana, aizdevuma kopfinansēšana un daļu kopfinansēšana. Uz ziedojumiem balstītās platformās atbalstītāji sniedz ieguldījumu, negaidot nekādu atdevi pretī, lai atbalstītu katastrofu seku likvidēšanu, badu, veselību un citas ar labdarību saistītas programmas. Uz ziedojumiem balstītu platformu piemēri ir “JustGiving” un “GoFundMe”. Uz atlīdzību balstītās kopfinansēšanas platformās atbalstītāji tiek uzskatīti par pirmajiem klientiem un viņi saņem atlīdzību produktu vai pateicības zīmju veidā, piemēram, pateicības zīmi apmaiņā pret veikto naudas ieguldījumu. Šajā kategorijā ietilpst ievērojamākās Amerikas Savienoto Valstu platformas “IndieGogo” un “Kickstarter”.

Aizdevumu platformās (*peer-to-peer* aizdevumi vai mikrofinansēšana), piemēram, “Kiva”, “Proper” un “Funding Circle”, atbalstītāji piedāvā aizdevumus privātpersonām un projektiem, un viņu finansiālā kompensācija izpaužas kā procentu maksājumi. Pēdējos gados ir parādījušās *peer-to-peer* platformas, kā arī citi dažāda veida kopfinansēšanas platformu modeļi, kas specializējas nekustamā īpašumu kreditēšanā, rēķinu tirdzniecībā un parāda vērtspapīros. Daļu kopfinansēšana vai kolektīvais ieguldījums ļauj atbalstītājiem iegādāties jaunu uzņēmumu kapitālu vai noslēgt kaut kādu peļņas sadales līgumu. Daļu kopfinansēšanas platformu piemēri ir “Wefunder” un “Localstake”, kā arī Apvienotās Karalistes “Crowdcube” un “Seedrs”. Atšķirībā no aizdevumu un daļu kopfinansēšanas platformām, uz ziedojumiem un atlīdzību balstītas kopfinansēšanas platformas nepiedāvā monetāros stimulus atbalstītājiem par savu dalību projektā. No visiem kopfinansēšanas modeļiem daļu kopfinansēšanas darījumi mēdz būt vissarežģītākie gan no juridiskā viedokļa, gan no nenoteiktības viedokļa. [41]

Termins kampaņas dibinātājs tiek lietots, lai apzīmētu tās personas, kuras publicē savu ideju kopfinansēšanas platformā, lai saņemtu finansējumu. Personas, kas meklē finansējumu, nāk no dažādām vidēm, un tām ir plašs mērķu klāsts. Kopfinansēšanas parādību veicina dibinātāju nepiepildītā vajadzība pēc kapitāla. Dibinātāju loma kopfinansēšanas ekosistēmā ir izveidot produktu vai projektu un pēc tam skaidri un pārliecinoši prezentēt savas idejas potenciālajiem atbalstītājiem, izmantojot kopfinansēšanas platformu. Kampaņas laikā dibinātāji kontrolē piekļuvi informācijai, nodrošinot to pieejamību un caurspīdīgumu. Papildus kapitāla piesaistīšanai dibinātāji var izmantot kopfinansēšanu, lai pārbaudītu savu ideju tirgū, lai iegūtu pieeju nākotnes finansējumam, iegūtu apstiprinājumu un veidotu attiecības, veicinot atklātu saziņu un sadarbību ar atbalstītājiem. [3]

Dibinātāji iesaistās kopfinansēšanā ar dažādu pieredzes lielumu, sākot no uzņēmumiem ar pilnvarotām komandām līdz personām ar nelielu pieredzi vai bez pieredzes, kas tikko sākuši studijas koledžā. Jāņem vērā divi aspekti: 1) uzņēmējdarbības pieredze un 2) produktu pieredze un prasmes. Dibinātāji, kuriem ir biznesa pieredze un ir uzsākuši iepriekš uzņēmumus vai ir bijuši iesaistīti jauni izveidotos uzņēmumos, viņiem ir priekšrocības, ko sniedz labāka izpratne par to, kas ir nepieciešams, lai business no koncepcijas kļūtu par reālu. Otrs pieredzes veids ir saistīts ar pašu produktu vai projektu. Piemēram, mākslinieks, kas piesaista līdzekļus vietnē “Sellaband”, var būt pieredzējis mūziķis, taču viņam var būt maza pieredze sava producētā albuma realizēšanā vai izplatīšanā. Dibinātāju kopējā pieredze šajos divos aspektos atšķiras: dibinātājs var būt spēcīgs gan biznesa, gan projektu kompetencē, var būt spēcīgs tikai vienā aspektā vai viņam var būt maz pieredzes vai prasmju abos aspektos. Kampaņas dibinātājs bieži ir viena persona, bet var būt arī personu komanda, kas strādā kopā, lai piesaistītu finansējumu un pabeigtu projektu. Komandas var atšķirties arī pēc iespējām, piemēram, dažos

kopfinansēšanas modeļos ir vairāki dalībnieki ar uzņēmējdarbības un produktu izstrādes pieredzi. [3] Lai sāktu kopfinansēšanas projektu, kampaņas dibinātājiem ir jāpiesakās platformā un jāsniedz detalizētu informāciju par projektu vai uzņēmumam. Pēc tam platforma pieņem lēmumu par projekta publicēšanu vai noraidīšanu. [9]

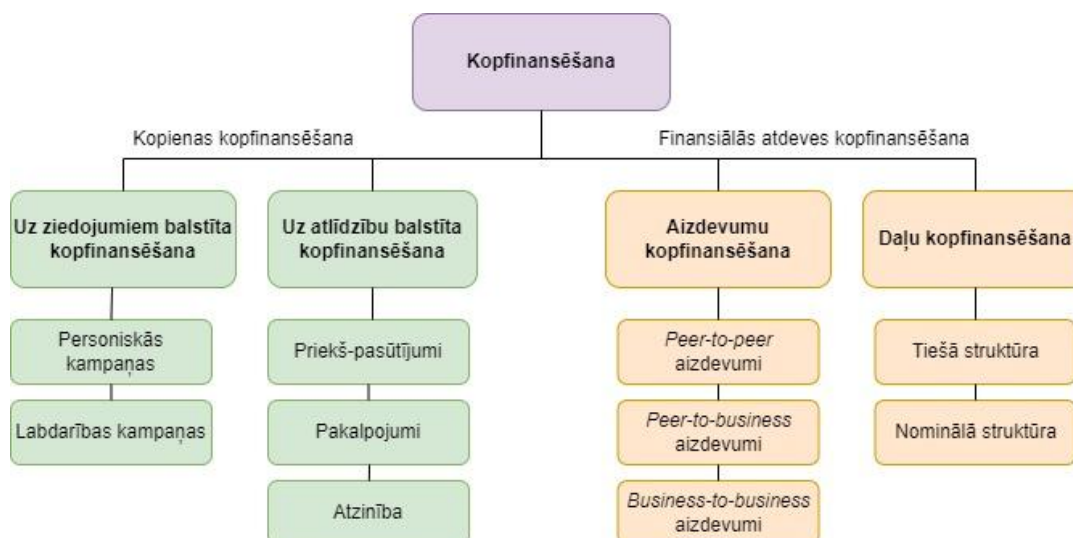
Kopfinansēšanas ekosistēmai vienlīdz svarīgi ir arī kopfinansēšanu projektu atbalstītāji. Atbalstītāja loma ir plašāka nekā tikai naudas ieguldīšana, viņiem ir arī nozīme tirgus pārbaudē un sniedz spriedumu par to, kas ir laba ideja un vai ir vērts īstenot koncepciju. Atbalstītāji var dot ieguldījumu naudas izteiksmē un/vai izmantojot sociālos medijus un savus personīgos tīklus, izplatot informāciju par projektu. Ir vairākas teorijas, kas izskaidro atbalstītāju motivāciju piedalīties kopfinansēšanas kampaņās. Piemēram, literatūrā par altruismu tiek apspriesta siltās gaismas pasniegšana, proti, pozitīvā sajūta, kāda rodas, palīdzot kādam citam, un ir pierādījumi, ka dažos kopfinansēšanas kontekstos ir altruisms. Citi iemesli var ietvert egoistisku motivāciju, tas ir, atbalstītāji piedalās, jo viņi vēlas būt daļa no projekta vai vēlas, lai citi atzīst viņu dalību. Agrīnai pieņemšanai var būt nozīme, un pierādījumi liecina, ka daži atbalstītāji koncentrējas uz apmaiņā saņemto materiālo atdevi. Lai gan ir veikti ierobežoti pētījumi par atbalstītāju motivāciju sniegt ieguldījumu kopfinansēšanas kontekstā, patiesībā tā, visticamāk, ir šo faktoru kombinācija. Apmaiņā pret savu izvēli un ieguldījumu atbalstītāji saņem ārēju atlīdzību (piemēram, ieguldījumu atdevi, produkta kopiju utt.) un iekšējo atlīdzību (piemēram, pozitīvas sajūtas vai sajūtu, ka esat daļa no kaut kā). [3]

1.2. Kopfinansēšanas veidi

Kopfinansēšana ir daudzpusīgs finansējuma iegūšanas avots, kas ir pieejams un piemērots ne tikai uzņēmumiem, bet arī privātpersonām. Kopfinansēšanas platformas līdzekļu piesaistītājiem ļauj sadarboties ar pūli, kuru veido potenciālie atbalstītāji/investori, lai piesaistītu sev nepieciešamo finansējuma apjomu. Mūsdienās ir liels pieejamo kopfinansēšanas platformu skaits, lai veiksmīgi realizētu projektu un piesaistītu finansējumu ir nepieciešams izvēlēties savam projektam piemērotāko platformu. Izvēloties kopfinansēšanas platformu ir jāņem vērā projekta niša, nozare, kopfinansēšanas platformas pieņemtais finansēšanas modelis un veids.

Visbiežāk sastopamie kopfinansēšanas veidi ir uz ziedojumiem balstīta kopfinansēšana, uz atlīdzību balstīta kopfinansēšana, aizdevuma kopfinansēšana un daļu kopfinansēšana. [37] Pēc Eiropas Komisijas mājas lapā pieejamās informācijas papildus četriem galvenajiem kopfinansēšanas veidiem vēl tiek izdalīti tādi kopfinansēšanas veidi kā peļņas/ieņēmumu

dalīšanas kopfinansēšana, parāda vērtspapīru kopfinansēšana un hibrīdie kopfinansēšanas modeļi. [18] Biežāk sastopamie kopfinansēšanas veidi un to paveidi ir aplūkoti 1.1. attēlā.

1.1.att. Galvenie kopfinansēšanas veidi un to paveidi

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [37].

Uz ziedojumiem balstīta kopfinansēšana ir finansēšanas veids, kas ļauj atbalstītājiem (investoriem) ieguldīt savu naudu cilvēkos vai projektos, kuriem ir nepieciešama finansiāla palīdzība. Uz ziedojumiem balstītā kopfinansēšanā atbalstītāji iegulda savus līdzekļus bez finansiālās atbildības saņemšanas pret viņu ieguldīto naudu. Šis kopfinansēšanas veids tiek izmantots galvenokārt bezpeļņas sektorā, lai atbalstītu dažādus sociālos, vides, politiskos, labdarības pasākumus, cēloņus. Uz ziedojumiem balstītajai kopfinansēšanai ir divas apakš kategorijas: 1) personiskās kampaņas un 2) labdarības līdzekļu piesaistīšana. [32]

Uz ziedojumiem balstītais kopfinansēšanas veids ir filantropijas veids, kas atspoguļo jaunu un inovatīvu tiešsaistes labdarības paradigmu. Līdzīgi kā citi kopfinansēšanas modeļi, arī uz ziedojumiem balstītais kopfinansēšanas veids sastāv no trīs elementiem: kampaņas dibinātājiem/finansējuma piesaistītājiem, ziedotājiem/atbalstītājiem un tiešsaistes platformām. Uz ziedojumiem balstītās kopfinansēšanas platformas piedāvā iespējas finansējuma piesaistītājiem uzsākt kampaņas kā atklātu aicinājumu internetā ziedot līdzekļus labdarības mērķiem noteiktos termiņos. Salīdzinājumā ar tradicionālo labdarības ziedošanu, izmantojot informācijas tehnoloģiju palīdzību, tiek uzskatīts, ka uz ziedojumiem balstīta kopfinansēšana ievērojami samazina koordinācijas un darījumu izmaksas, kas saistītas ar ziedojumu vākšanu. Turklāt uz ziedojumiem balstītā kopfinansēšana piesaista nelielas naudas summas no lieliem atbalstītāju pūļiem, nevis piesaista lielas naudas summas no nelielas turīgu atbalstītāju grupas. Iesaistot sociālo tīklu vietnes, uz ziedojumiem balstītās kopfinansēšanas kampaņas dibinātāji var viegli pārraidīt savas kampaņas plašākam potenciālo atbalstītāju lokam un veidot sociālās attiecības ar šādiem pūļiem. [77]

Šī kopfinansēšanas veida kampaņu dibinātāju galvenā motivācija ir veidot izpratni, veidot leģitimitāti, veidot attiecības, saņemt apstiprinājumu, piesaistīt naudas līdzekļus un atkārtot veiksmīgu pieredzi. Savukārt kampaņu atbalstītāji meklē garīgu apbalvojumu kā pašapmierinātību, un atbalstītājus motivē līdzjūtība un empātija pret cēloni, vainas sajūta par nedošanu un identitātes, sociālā statusa stiprināšana. [40]

Uz ziedojumiem balstītā kopfinansēšana bija viens no pirmajiem kopfinansēšanas veidiem, un tā panākumi, veicināja šī jaunā finansēšanas mehānisma redzamību un popularitāti, bet tas nav pats nozīmīgākais kopfinansēšanas veids no ekonomikā viedokļa. [57] Uz ziedojumiem balstītās kopfinansēšanas platformas, kas specializējas uz personiskām kampaņām ietver vienas no pazīstamākajām platformām kā “Kickstarter” un “Indiegogo”, bet ir arī tādas platformas kā “CrowdFunder” un “RocketHub”. Savukārt uz ziedojumiem balstītās kopfinansēšanas platformas, kuru mērķis ir piesaistīt līdzekļus labdarības mērķiem ir “Network for Good”, “Donorbox”, “Donately”, “Chuffed” un “Salsa Labs”. Ir arī platformas, kas ļauj realizēt personiskās kampaņas, kā arī labdarības kampaņas, piemēram, “GoFundMe”, “Fundly”, “Mightycause”, “FundRazr” un “Classy”.

Uz atlīdzību balstīta kopfinansēšana ir finansējuma veids, kurš ietver atbalstītājus (investorus), kas ziedo līdzekļus projektiem vai uzņēmumiem ar cerību pretī saņemt nefinansiālu atlīdzību, piemēram, preces vai pakalpojumus vēlākā posmā. Šī kopfinansēšanas veida izplatītākais piemērs ir projekti vai uzņēmumi, kas piedāvā kā atlīdzību unikālus pakalpojumus vai jaunus produktus iepriekš pārdošanā. [21] Atlīdzības, ko parasti izmanto uz atlīdzību balstītajās kopfinansēšanas kampaņās tiek iedalītas trīs kategorijās: priekš-pasūtījumi, pakalpojumi un atzinība. Īpaši kampaņas dibinātāji piedāvā savus produktus priekš-pasūtījuma mehānismā, ar kura palīdzību atbalstītājiem ir agrīna piekļuve produktiem. Procesā ietvaros atbalstītāji arī novērtē produktus un var piedāvāt dibinātājiem noderīgus ieteikumus par to, kā uzlabot produktu, lai tie atbilstību viņu vajadzībām. Atzinība un pakalpojumi ir nemateriālu atlīdzību piemēri. Atzinība kā atlīdzība attiecas uz sākuma līmeņa atbalstītājiem (atbalstītāji, kas iegulda nelielu naudas summu). Šajā atlīdzības kategorijā kampaņas dibinātāji var rakstīt pateicības vēstules atbalstītājiem vai atspoguļot atbalstītāju vārdus tīmekļa vietnē, lai apliecinātu viņu ieguldījumu. Kampaņu dibinātāji var sniegt arī īpašus pakalpojumus, nevis fiziskus produktus, kā atlīdzību atbalstītājiem. Tie var būt, piemēram, privātas izrādes un seansi, apmācība un izglītojoša pieredze, komercpakalpojumu bezmaksas izmantošana un citi. [76] Lielākajā daļā kopfinansēšanas platformās kampaņas dibinātāji var brīvi izlemt, cik daudz atlīdzības līmeņus noteikt savas kampaņas ietvaros, kādus atlīdzības veidus piedāvāt katrā līmenī un atbilstošo cenu līmeni (atbalstītāja ieguldījumu summa). Kopfinansēšanas platformās divi populārākie materiālo atlīdzību veidi ir produkts un tā piederumi (piemēram, plakāti un

skaņu celiņi, kas nav pamata produkti). Savukārt populārākās simboliskās atlīdzības ir vienkāršas pateicības vēstules, iespēja iesaistīties produkta izstrādē vai neaizmirstama pieredze kopā ar izstrādātājiem. [74]

Uz atlīdzību balstīta kofinansēšana ļauj uzņēmumiem uzsākt savu darbību ar reģistrētiem pasūtījumiem, kā arī nodrošina uzņēmumu ar naudas plūsmu, kas ir viena no jauno uzņēmumu problēmām. Kopfinansēšanas veids palīdz arī uzņēmuma iegūt auditoriju, klientus pirms sava produkta palaišanas tirgū. [21] Uz atlīdzību balstīts kopfinansēšanas veids kļuva populārs, atpazīstams, pateicoties tādām kopfinansēšanas platformām kā “Kickstarter” un “Indiegogo”, šo veidu plaši izmanto mākslinieki, kas vēlas piesaistīt līdzekļus projektiem un kopumā kultūras aktivitātēm. Dotais kopfinansēšanas veids sastāda tikai nelielu daļu no kopējiem piesaistītajiem līdzekļiem ar kopfinansēšanas palīdzību. [57] Izņemot pazīstamās kopfinansēšanas platformas kā “Kickstarter” un “Indiegogo”, pastāv arī citas uz atlīdzību balstītās kopfinansēšanas platformas, piemēram, “Patreon”, “ArtistShare”, “Bandcamp”, “CAMPFIRE”, “Fundable” un “RocketHub”.

Aizdevuma kopfinansēšana, dēvēta arī par kolektīvo aizdevumu, ir kopfinansēšanas veids, kuru var uzskatīt par tiešo alternatīvu bankas aizdevumam. Vienīgā atšķirība starp aizdevuma kopfinansēšanu un bankas aizdevumu ir tā, ka uzņēmumi un fiziskas personas var aizņemties nevis no viena aizdevēja (atbalstītāja), bet tiešā veidā no desmitiem vai pat simtiem fizisku personu, kuras ir ar mieru aizdot savus līdzekļus. [20]

Aizdevumu kopfinansēšana tiek izmantota, lai piesaistītu finansējumu dažādiem mērķiem, sākot no individuālā patēriņa līdz uzņēmumu aizdevumiem. Aizdevumu kopfinansēšanai ir dažādi paveidi, kas atšķiras ar aizdevējiem (atbalstītājiem) un līdzekļu piesaistītājiem. Iespējams izdalīt trīs paveidus:

1. *Peer-to-peer* aizdevumi ir kad individuālie aizdevēji (atbalstītāji) sniedz savu finansējumu individuāliem līdzekļu piesaistīšanas rīkotājiem un uzņēmumiem. Daudzos gadījumos aizdevums ir bez ķīlas. Pamatojoties uz līdzekļu piesaistītāja atklāto informāciju, atbalstītāji nolemj segt visu vai noteiktu summu no pieprasītās aizdevuma summas. Ja kampaņa ir veiksmīga, aizdevums tiek izmaksāts līdzekļu piesaistītājam un vēlāk ar procentiem tiek atmaksāts atpakaļ atbalstītājiem.
2. *Peer-to-business* ir aizdevumi, kur individuālie aizdevēji (atbalstītāji) sniedz savu finansējumu maziem un vidējiem uzņēmumiem. Aizdevumi nav nodrošināti. Ātrums, elastīgums un izmaksas padara *peer-to-business* aizdevumus par iespējamu uzņēmējdarbības finansēšanas alternatīvu, kas ir pievilcīga galvenokārt jauni izveidotiem uzņēmumiem, maziem uzņēmumiem ar izaugsmes potenciālu un vidējiem uzņēmumiem ar konkrētiem diversifikācijas un paplašināšanas plāniem jaunos tirgos.

3. *Business-to-business* aizdevuma gadījumā aizdevēju (atbalstītāju) veido vairāki mazie uzņēmumi, kas vēlas sniegt finansējumu par labām peļņas likmēm. Aizdevumi uzņēmumiem var ietvert arī apvienotu ieguldījumu instrumentu finansēšanu, nevis atsevišķus uzņēmumus. [32]

Dotajā kopfinansēšanas veidā netiek izmantota atlīdzība, akcijas, bet tikai procenti, kas (līdzīgi kā kredītu atmaksa) tiek pārskaitīti atbalstītājiem izmantojot kopfinansēšanas platformu. Turklāt platformas juridiski pārbauda aizdevuma pieprasījumu, novērtē potenciālā aizņēmēja kredītpēju un nosaka orientējošu aizdevuma procentu likmi. Ir vērts atzīmēt, ka gandrīz visos gadījumos kopfinansēšanas platforma veic uzticamības pārbaudes analīzi, jo tās pienākums ir aizsargāt gan uzņēmuma, gan ieguldītāja (atbalstītāja) intereses. Tādēļ platformas pieprasa finanšu un saimnieciskās darbības pārskatus. [10]

Pēc darba autores domām galvenā motivācija, kas motivē atbalstītājus sniegt aizdevumu ir finansiālā atlīdzība, kas izpaužas procentu maksājumos, bet tas nav vienīgais iemesls, kas mudina atbalstītājus ieguldīt līdzekļus, vēl atbalstītājus var motivēt kampaņas dibinātāja produkts, uzņēmums, ideja. Savukārt kampaņas dibinātāja izvēle saņemt aizdevumu ar kopfinansēšanas palīdzību nevis tradicionālā veidā caur banku varētu būt saistīta ar zemākām izmaksām, vieglāku pieejamību, nodrošinājuma neesamība un iespējams zemākām aizdevuma procentu likmēm. Gan aizdevumu kopfinansēšanā, gan bankas aizdevumos pastāv risks nesaņemt nepieciešamo aizdevumu, realizējot kampaņu aizdevumu kopfinansēšanā risks nesaņemt nepieciešamo aizdevumu varētu būt saistīts ar aizdevumu kopfinansēšanas platformu pieņemto finansēšanas modeli “visu vai neko” (*all-or-nothing*), dotā modeļa ietvaros, ja ir piesaistīta nepieciešamā aizdevumu summa, tā tiek izsniegta kampaņas dibinātājam, bet ja summa netiek piesaistīta visā apmērā, kampaņas dibinātājam netiek izsniegts aizdevums. Banka var atteikt izsniegt aizdevumu vairāku iemeslu dēļ, piemēram, vājš kredītreitings, nepietiekams ienākumu lielums, nepietiekams nodrošinājums, uzņēmumiem nepietiekams pašu kapitāls.

Aizdevuma kopfinansēšana ir atpazīstamākais un izplatītākais kopfinansēšanas veids. Šobrīd ir pieejams liels kopfinansēšanas platformu skaits, kas nodarbojās ar aizdevumu sniegšanu, piemēri, “Funding Circle”, “Lending Club”, “Zopa”, “Innvestment”, “Mezzany”, “LION ROCKET”, “Emprestamo”, “Privanet” un citi. Latvijā darbojas tādas aizdevumu kopfinansēšanas platformas kā “Twino”, “Bulkestate”, “Mintos”, “Via Invest” un “LendSecured”. Lietuvā darbojas – “NEOfinance”, “Finbee”, “Nordstreet”, “Profitus”, “Debitum Network”, “Rontgen”, “Heavy Finance”, savukārt Igaunijā – “Efinza”, “Bondora”, “Crowdestate”, “Monestro”, “Bondkick”, “GetIncome”, “Iuvo”, “Reinvest24”, “Wisefund” un “TFGcrowd”.

Daļu kopfinansēšanā, dēvēta arī par pašu kapitāla kopfinansēšanu, tiek pārdotas uzņēmuma daļas lielam investoru (atbalstītāju) skaitam apmaiņā pret viņu ieguldījumu. Pašu kapitāla finansēšanas kārtība jau sen ir nostiprinājusies - jaunie uzņēmumi var piesaistīt privāto kapitālu, riska kapitālu un komercenģeļu investīcijas. Galvenā atšķirība starp daļu kopfinansēšanu un pašu kapitāla finansēšanas tradicionālajiem modeļiem ir tā, ka netiek veidotas “viens pret vienu” attiecības, bet tiek iesaistīti dažādi potenciālie investori, un daži no tiem var būt arī pašreizējie vai nākotnes klienti. Daļu kopfinansēšana nozīmē, ka ar interneta platformas palīdzību uzņēmumiem atrod iespējamus “enģeļus”, kas ir ieinteresēti konkrētajā projektā. [19]

Daļu kopfinansēšana ir līdzīga aizdevumu kopfinansēšanai no tiešsaistes platformu aspekta. Šī veida kopfinansēšanu parasti izmanto jaunie uzņēmumi, kas ir nesen sākuši savu darbību un ir ar mazu apjomu un pieredzi, jo citi finansēšanas veidi tiem nav pieejami. [37] Uzņēmumi, kas var piesaistīt kapitālu, izmantojot daļu kopfinansēšanu, ir privāti uzņēmumi. Citiem vārdiem sakot, biržās kotēti publiskie uzņēmumi nevar piesaistīt papildus kapitālu, izmantojot daļu kopfinansēšanas platformas. [31]

Daļu kopfinansēšanas tirgū platformas lielākoties piedāvā divas alternatīvas dalībnieku/akcionāru struktūras uzņēmumiem, kuriem veiksmīgi izdodas piesaistīt finansējumu. Tās ir tiešā un nominālā dalībnieku/akcionāru struktūras. Platformās, kurās realizē tiešo struktūru investori (atbalstītāji) kļūst par tiešiem dalībniekiem/akcionāriem uzņēmumos, kuros tie iegulda līdzekļus. Nominālās struktūras gadījumā kopfinansēšanas platforma darbojas kā likumīgais dalībnieks/akcionārs investoru (atbalstītāju) vārdā, savukārt investori (atbalstītāji) ir daļu/akciju patiesie īpašnieki. [58]

Investoru (atbalstītāju) motivācija ieguldīt daļu kopfinansēšanā ir ļoti nevienmērīga, un tā atšķiras starp investoriem un kampaņām. Attiecīgi pētījumi liecina, ka ieguldījumus galvenokārt motivē mērķis gūt finansiālu atdevi, galvenokārt iekšēji iemesli, piemēram, personīga gandarījuma gūšana. Daļu kopfinansēšanas investorus motivē vairāki faktori, piemēram, spēja saņemt atzinību, ietekmēt kampaņas rezultātus, izveidot tiešsaistes tēlu un saņemt peļņu vai atlīdzību, bet ne ar altruistiskiem motīviem. [42]

Kopfinansēšanas tirgū ir pieejamas tādas daļu kopfinansēšanas platformas, kā “AngelList”, “Fundable”, “EquityNet”, “Wefunder”, “SeedInvest”, “Crowdcube”, “Republic”, “FundedByMe”, “Companisto”, “Invesdor” un citas.

Eiropas Komisijā pieminētie papildus trīs kopfinansēšanas veidi ir peļņas/ieņēmumu dalīšanas kopfinansēšana, parāda vērtspapīru kopfinansēšana un kopfinansēšanas hibrīdmodeļi. Peļņas/ieņēmumu dalīšanas kopfinansēšanas veida būtība ir tāda, ka uzņēmumi var dalīties ar savu nākotnes peļņu vai ieņēmumiem ar investoriem pretī saņemot finansējumu tagad. Parādu

vērtspapīru kopfinansēšana ir veids, kurā fiziskas personas iegulda uzņēmuma emitētos parāda vērtspapīros, piemēram, obligācijās. Savukārt kopfinansēšanas hibrīdmodeļu galvenā ideja ir tāda, ka uzņēmumiem ir iespēja kombinēt/apvienot vairākus kopfinansēšanas veidu elementus. [18]

1.3. Kopfinansēšanas priekšrocības un trūkumi

Viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc uzņēmēji nolemj uzsākt kopfinansēšanas kampaņu, ir grūtības piesaistīt finansējumu savam projektam, jo tradicionālie finansēšanas avoti (piemēram, pašu uzkrājumi, ģimene un draugi, banku aizdevumi, biznesa eņģeļi vai riska kapitāls) nespēj apmierināt uzņēmēju finansiālās vajadzības. Ar kopfinansēšanas palīdzību uzņēmēji var tiešsaistē vērsties pie liela skaita potenciālo investoru (atbalstītāju), lai tie sniegtu nelielas naudas summas projektu atbalstam. Kā jau katram finansēšanas avotam arī kopfinansēšanai ir savas priekšrocības un trūkumi, ko tā sniedz uzņēmējiem un investoriem (atbalstītājiem).

Viena no galvenajām kopfinansēšanas priekšrocībām ir tā, ka kopfinansēšana ir alternatīva tradicionālajiem projektu finansēšanas avotiem gadījumā, ja fiziskai vai juridiskai personai izvēloties bankas aizdevumu nav pietiekams materiālais nodrošinājums vai nav iespējams izpildīt citas banku izvirzītās prasības aizdevuma saņemšanai.[36] Kopfinansēšana varētu būt īpaši noderīga jauni izveidotiem uzņēmumiem jaunu projektu sākumposmā, jo tas palīdz kompensēt finanšu līdzekļu deficītu, ar ko parasti saskaras jauni izveidotie uzņēmumi, uzlabo finanšu līdzekļu diversifikāciju un pavairo finansējuma avotus.

Salīdzinājumā ar bankas aizdevumu kopfinansēšana ir vienkāršāks, ātrāks un mazāk birokrātisks finansēšanas veids. Tas ir vienkāršāks finansējuma veids, jo kopfinansēšanas platformas veic kampaņas analīzi, pamatojoties uz projekta un kampaņas dibinātāja uzticamību. Kopfinansēšana ir ātrāks finansēšanas avota veids, jo laikposmu starp aicinājumu ieguldīt naudas līdzekļus un pieejamo naudu līdzekļu apjomu nosaka kampaņas dibinātājs (kampaņas ilgums). Tas ir mazāk birokrātisks finansēšanas veids, jo ir jāaizpilda mazāks skaits administratīvo dokumentu un nav nepieciešamas papildus garantijas. Kampaņas dibinātājiem kopfinansēšanas platformā ir tikai jāiesniedz sava projekta apraksts, un tie var paļauties uz miljoniem potenciālo investoru (atbalstītājiem), savukārt riska kapitāla gadījumā ir nepieciešami formālāki un strukturētāki ziņojumi, piemēram, biznesa plāns, un projekta dibinātāji var paļauties tikai uz dažiem riska kapitāla uzņēmumiem, kas atrodas attiecīgajā reģionā. Kopfinansēšanā investori (atbalstītāji) var viegli iemaksāt jebkuru naudas summu,

izmantojot kredītkartes vai debetkartes un veikt savu ieguldījumu projektā no jebkura pasaules reģiona.[6]

Kopfinansēšana, turklāt, var arī nodrošināt lielāku elastību kampaņas dibinātājiem, jo tas ļauj viņiem izvairīties no akcionāru (piemēram, biznesa eņģeļu vai riska kapitāla) noteiktās kontroles, kas saistīta ar pašu kapitālu vai fiksētajiem maksājumiem, kas saistīti ar bankas aizdevumu. Tomēr jāpiemin, ka daži no kopfinansēšanas veidiem ietver peļņas sadali (daļu kopfinansēšana) vai procentu maksājumus (aizdevumu kopfinansēšana).

Akadēmiskajā literatūrā ir uzsvērtas arī citas svarīgas kopfinansēšanas priekšrocības, piemēram, tirgus izpēte un mārketinga mehānisms. Dotās priekšrocības ļauj kampaņas dibinātājiem iegūt potenciālā patērētāja apstiprinājumu par jaunā produkta īpašībām, novērtēt jaunā produkta cenu politiku, novērtēt pieprasījumu, produktu iepriekšēju pārdošanu, klientu atsauksmes un tiešsaistes komunikāciju. Tirgus datu vākšana, apkopošana un patērētāju gatavības maksāt par produktu vai pakalpojumu izpēte sniedz vērtīgu atgriezenisko saiti uzņēmējiem un potenciālajiem investoriem (atbalstītājiem). Piemēram, uz atlīdzību balstītajā kopfinansēšanā investors (atbalstītājs) vienlaikus ir gan potenciālais patērētājs, kas ir pieejams patērētāja pieredzes iegūšanai, gan projekta atbalstītājs, jo investora (atbalstītāja) ieguldījuma apjoms ir saistīts ar kampaņas dibinātāja piešķirto atlīdzību. Uz atlīdzību balstītajā kopfinansēšanā investoriem (atbalstītājiem) ir iespējams arī sniegt saņemtā produkta vai pakalpojuma novērtējumu. Kopfinansēšanu var uzskatīt arī par kanālu, lai īstenotu mārketinga komunikācijas kampaņas, kas jau no paša sākuma palīdz popularizēt projekta ideju. Turklāt kopfinansēšanu var izmantot kā sākumpunktu, lai veicinātu mutvārdu un citu sociālo mediju darbību un aktivitāti, kas veicina tiešu saskarsmi ar klientiem un stiprina patērētāju emocionālo saikni ar projektu. Šāda veida atgriezeniskā saite, ko sniedz kopfinansēšana, ir daudz bagātīgāka par to, ko var iegūt no tuviem draugiem un radniekiem vai tuvumā dzīvojošiem cilvēkiem.[6]

Piesaistīt naudas līdzekļus ar kopfinansēšanas palīdzību ir lētāk salīdzinājumā ar bankas aizdevumiem. Kopfinansēšanas platformas piemēro komisijas maksu (procentu likmju veidā) piesaistītajam naudas līdzekļu apjomam un bieži vien procentu likmes ir zemākas nekā bankas aizdevumiem un tiek piemērota arī komisijas maksa par maksājumu apstrādi. Pieteikt un prezentēt savu ideju, produktu sabiedrībai caur kopfinansēšanas platformu kampaņas dibinātājam neprasa papildus izdevumus, jo kopfinansēšanas platforma par šiem pakalpojumiem nepiemēro maksu. Kampaņas dibinātāju izmaksas kopfinansēšanas gadījumā ir saistītas ar idejas, projekta kampaņas izstrādāšanu un komisijas maksas par piesaistīto naudas līdzekļu apjomu un maksājumu apstrādi. Vērtīgi arī pieminēt to, ka kopfinansēšanas platforma neprasa papildus garantijas no kampaņas dibinātājiem.

Visbeidzot, vēl viena priekšrocība, kas ir atzīta kopfinansēšanā, ir tā demokrātiskais raksturs, novēršot ģeogrāfiskos ierobežojumus, ar kuriem saskaras daži projekti. Kopfinansēšana izmantojot jaunās digitālās tehnoloģijas, ļauj cilvēkiem no dažādām valstīm vai pat pasaules daļām apvienoties un palīdzēt finansēt projektu, tādējādi samazinot to kampaņas dibinātāju reģionālo izolāciju, kuru lokācija atrodas nomaļākos reģionos.[6]

Neskatoties uz milzīgajām priekšrocībām, ko var sniegt kopfinansēšana, dotais finansēšanas veids ir arī saistīts ar dažiem trūkumiem, kas var atturēt potenciālos kampaņas dibinātājus no šī mehānisma izmantošanas savu projektu finansēšanai un investorus (atbalstītājus) no projektu atbalstīšanas.

Pirms kopfinansēšanas kampaņas uzsākšanas uzņēmējiem ir jāatklāj informācija par savu biznesu un tā produktiem/pakalpojumiem kopfinansēšanas platformā. Uzņēmēji, kas vēlas ar kopfinansēšanas palīdzību piesaistīt finansējumu savam uzņēmumam vai produktam/pakalpojumam, saskaras ar risku, ka viņu ideju var nozagt labāk finansēti investori (atbalstītāji) vai lielas korporācijas. Uzņēmējiem var trūkt zināšanu, lai aizsargātu savas idejas un biznesa plānus, turklāt gadījumā, ja ideja vai biznesa plāns tiek nozagts, lielākai daļai uzņēmēju trūktu resursu, lai cīnītos par tiem tiesā.[69]

Vēl viens trūkums, kas ir saistīts ar kopfinansēšanas platformām ir to izvēlētais finansēšanas modelis – visu vai neko. Dotajā finansēšanas modelī kampaņas dibinātājs saņem piesaistītos naudas līdzekļus tikai tajā gadījumā, kad ir sasniegts kampaņas dibinātāja noteiktais naudas līdzekļu apjoma mērķis. Šī aspekta dēļ kampaņas dibinātāji var vispār nespēt piesaistīt finansējumu, ja to sākotnējais līdzekļu piesaistes mērķis nav sasniegts. Tā ir liela problēma, ņemot vērā, ka mazāk nekā pusei kampaņas dibinātāju, kas izvēlās piesaistīt finansējumu ar kopfinansēšanas palīdzību, faktiski izdodas piesaistīt noteikto līdzekļu apjomu.[43]

Vēl viens kopfinansēšanas trūkums ir laiks, jo veidojot kopfinansēšanas kampaņu ir jāveic virkne vadības uzdevumu. Piemēram, lai ievietotu projektu kopfinansēšanas platformā, uzņēmējam ir jāsaprot platformas prasības, jāplāno un jāizveido video prezentācija, jānosaka mērķis (elastīgs vai fiksēts finansējums), jāizlemj kampaņas ilgums un jāpievieno saites uz sociālajiem medijiem (*Facebook, Twitter* utt.), kā arī jāveic citi vadības uzdevumi. Piesaistīt finansējumu ar kopfinansēšanas palīdzību var būt ļoti laikietilpīgs process, kas atgādina pilnas slodzes darbu.[6]

Krāpšanas risks kopfinansēšanas platformās var rasties tāpēc, ka atšķirībā no riska kapitāla vai eņģeļu investīcijām, investori (atbalstītāji) var nezināt visu informāciju par kampaņas dibinātāju, investoriem ir pieejama tikai informācija par kampaņas dibinātāju, kas norādīta kopfinansēšanas platformā. Turklāt, ja pastāv ģeogrāfiskā nošķirtība, var nebūt fiziskas projekta uzraudzības. Tomēr kopfinansēšanas platformu sociālo mediju un krāpšanas

atklāšanas mehānismu izmantošana varētu būt noderīga, lai novērstu kampaņas dibinātāju krāpšanos. Vēl viens risks, kas saistīts ar kopfinansēšanas platformām ir platformu bankrotēšana vai aizvēršanās. Šī riska gadījumā zaudējumi var rasties gan investoriem (atbalstītājiem), gan kampaņas dibinātājiem. Kopfinansēšanas platformas aizvēršanas gadījumā pastāv risks, ka investori (atbalstītāji) nesaņem atpakaļ savus ieguldītos naudas līdzekļus un kampaņas dibinātāji nesaņem piesaistīto finansējumu (tajā pašā laikā kampaņas dibinātāji ir veikuši arī finansiālos ieguldījumus projektu izstrādē).[59]

Kopfinansēšana ir arī uz internetu balstīta projektu finansēšanas pieeja. Internets, kas reālās dzīves tikšanās aizvieto ar virtuālām sanāksmēm, varētu apgrūtināt investoriem (atbalstītājiem) iespēju noteikt, vai kampaņas dibinātāja uzņēmējdarbība ir likumīga. Rodas arī problēma, kas saistīta ar uzticamas kopfinansēšanas platformas izvēli, dotā problēma skar gan investorus (atbalstītājus), gan uzņēmējus. Lai gan mūsdienās internetā ir pieejams milzīgs informācijas apjoms, nepieredzējušiem investoriem (atbalstītājiem) ir grūti izlemt, kurai kopfinansēšanas platformai un kuriem kampaņas dibinātājiem var uzticēties. Kopfinansēšanā nav starpnieku (brokeru), kas varētu sniegt padomu.[69]

Darba autore 1.2. tabulā ir apkopojusi iepriekš aprakstītās kopfinansēšanas priekšrocības un trūkumus.

1.2. tabula

Kopfinansēšanas priekšrocības un trūkumi

Priekšrocības	Trūkumi
<ul style="list-style-type: none"> • Kopfinansēšana ir alternatīva tradicionālajiem finansēšanas avotiem; • Salīdzinājumā ar bankas aizdevumu kopfinansēšana ir vienkāršāks, ātrāks un mazāk birokrātisks finansēšanas veids; • Uzņēmēji patur tiesības pieņemt lēmumus savā uzņēmumā; • Iespējas veikt tirgus izpēti un īstenot mārketinga pasākumus; • Lētāks finansēšanas veids salīdzinājumā ar bankas aizdevumu; • Kopfinansēšana novērš ģeogrāfiskos ierobežojumus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Publiski prezentētas idejas un biznesa plānus var viegli nozagt; • Vāja investoru (atbalstītāju) aizsardzība un krāpšanās iespējas; • Kopfinansēšanas kampaņas izveide var būt laikietilpīgs process; • Kopfinansēšanas platformās, kas izmanto visu vai neko finansēšanas modeli pastāv iespēja nepiesaistīt finansējumu; • Kopfinansēšana ir tikai internetā bāzēts finansēšanas veids; • Investoru (atbalstītāju) konsultāciju trūkums.

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [36], [6], [69], [43], [59].

Pēc darba autores domām, kopfinansēšana ļauj jauni izveidotiem uzņēmumiem, maziem uzņēmumiem un inovatīvām idejām iegūt finansiālu atbalstu. Tas ir lielisks veids, kā piesaistīt finansējumu un segt izmaksas tiem uzņēmumiem, kuriem nav piekļuves tradicionālajiem banku

kreditēšanas veidiem. Protams, kopfinansēšani arī ir savi trūkumi, kuri ir jāņem vērā izvēloties doto finansēšanas veidu, bet lielu daļu trūkumu ir iespējams novērst ar normatīvo regulējumu ieviešanu.

2. KOPFINANSĒŠANAS NORMATĪVAIS REGULĒJUMS

2.1. Kopfinansēšanas regulējums Baltijas valstīs

Eiropas Savienības kopfinansēšanas tirgus nav pietiekami attīstīts salīdzinājumā ar citām lielākajām pasaules ekonomikām. Daudzus gadus viens no lielākajiem šķēršļiem, ar ko saskarās kopfinansēšanas platformas, kuras centās piedāvāt savus pakalpojumus pāri robežām, bija vienotu noteikumu trūkums un atšķirīgās licencēšanas prasības visā Eiropas Savienībā. Tas radīja augstas atbilstības un darbības izmaksas, kas kavēja kopfinansēšanas platformu paplašināšanos. 2020. gada 10. novembrī tika pieņemta Eiropas Savienības Regula Nr. 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai. Dotā regula stājās spēkā visā Eiropas Savienībā 2021. gada 10. novembrī, un tā ir tieši piemērojama visās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Sakarā ar to, ka Latvijā bija un ir pastiprināta interese tieši par kopfinansēšanas platformām, 2017. gadā Finanšu Ministrija izstrādāja likumprojektu "Kopfinansējuma pakalpojumu likums". 2019. gada 2. aprīlī, valdība izskatīja Finanšu ministrijas sagatavotu Kopfinansējuma pakalpojuma likumprojektu. Likumprojekts paredzēja regulēt tiesiskās attiecības starp kopfinansējuma pakalpojuma sniedzēju, ieguldītāju un finansējuma saņēmēju. Tā mērķis bija attīstīt finanšu un kapitāla tirgū kopfinansējuma pakalpojumus, nosakot, ka ir viens vai vairāki pakalpojumi, kurus nodrošina kopfinansējuma pakalpojuma sniedzējs (operators). Likumprojekts noteica arī kopfinansējuma pakalpojumu sniedzēja darbības principus, prasības pakalpojuma sniedzēja darbības reģistrācijai, būtiskas un netiešas līdzdalības iegūšanas nosacījumus, kā arī kapitāla un peļņas sadales nosacījumus, lai nodrošinātu finanšu stabilitāti pakalpojuma sniedzējam. Likumprojektā bija atrunātas arī pakalpojumu sniedzēju līgumiskās attiecības un maksājumu administrēšana, kā arī ieguldītāju interešu aizsardzība un potenciālo risku mazināšanas nosacījumi. Vienlaikus likumā tika iekļauta arī obligāti sniedzamā informācija un kopfinansējuma pakalpojuma reklāmas prasības. Valdība izskatīja arī ar Kopfinansējuma likumu saistītos grozījumus Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā, kā arī Patērētāju tiesību aizsardzības likumā.[44] Likumprojekts tika izskatīts, bet nebija apstiprināts un pieņemts par spēkā esošu.

Līdz ar finanšu tehnoloģiju straujās attīstības radītajām iespējām, strauji pieaug alternatīvo finanšu pakalpojumu klāsts. Lai reaģētu uz jaunajām tendencēm un apstākļiem un vienlaikus veicinātu uzņēmumiem alternatīva finansējuma pieejamību, ņemot vērā jaunākās

finanšu tehnoloģiju piedāvātās iespējas, Eiropas Parlaments un Padome 2020. gada 7. oktobrī pieņēma regulu Nr. 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai un ar ko grozīja Eiropas Savienības Regulu 2017/1129 un Direktīvu 2019/1937.[22] Eiropas Savienības Regula Nr. 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai tiek piemērota jau no 2021. gada 10. novembra. Sakarā ar Eiropas Savienības pieņemto regulu, Latvijā tika izstrādāts vēl viens likumprojekts “Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likums”, lai nodrošinātu Eiropas Savienības Regulas Nr. 2020/1503 piemērošanu Latvijā, izstrādātais likums stājās spēkā 2022. gada 4. maijā.

Latvijas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likuma mērķis ir veicināt kolektīvās finansēšanas pakalpojumu jomas attīstību, stiprināt kolektīvās finansēšanas pakalpojumu tirgus stabilitāti un uzticamību, kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēju klientu interešu aizsardzību, kā arī noteikt prasības kolektīvās finansēšanas pakalpojumu jomā. Likums nosaka:

1. kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēju darbības atļauju izsniegšanas un reģistrēšanas kārtību, darbību un atbildību atbilstoši Regulai Nr. 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai;
2. kompetentās uzraudzības iestādes tiesības, pienākumus, kā arī pilnvarojumu izdot kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem saistošus normatīvos noteikumus.[38]

Latvijā kopfinansēšanas platformu uzraudzība ir Finanšu un kapitāla tirgus komisija kompetencē. Finanšu un kapitāla tirgus komisija arī izsniedz kopfinansēšanas platformām licences.

Latvijas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likums sastāv no septiņām nodaļām:

- I nodaļa – vispārīgie noteikumi (likumā lietotie termini, likuma mērķis, likuma darbības joma, kompetentā uzraudzības iestāde);
- II nodaļa - kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēja darbības atļauja vai atļaujas atteikums;
- III nodaļa - kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēja darbība un informācijas sniegšana klientiem;
- IV nodaļa - kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēja darbības uzraudzība un darbības atļaujas anulēšana;
- V nodaļa - atbildība par pārkāpumiem kolektīvās finansēšanas pakalpojumu jomā;
- VI nodaļa - kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēja maksājumi Finanšu un kapitālā tirgus komisijai;
- VII nodaļa - iesniegumu un sūdzību izskatīšana.[38]

Uz doto brīdi Latvijā ir reģistrējušās četras kopfinansēšanas platformas – “Mintos”, “TWINO”, “Debitum Network” un “Via invest”. Dotās piecas kopfinansēšanas platformas ir licencētas un uzraudzītas ieguldījumu brokeru sabiedrības.

Pirms tika pieņemta Eiropas Savienības kopfinansēšanas regula Lietuvā kopfinansēšana jau tika regulēta valsts līmenī ar Kopfinansēšanas likumu. Lietuvas parlaments pieņēma kopfinansēšanas likumu 2016. gada 3. novembrī un likums stājās spēkā 2016. gada 1. decembrī. Likuma mērķis bija padarīt kopfinansēšanu, kas kļuva un kļūst arvien populārāka pasaulē, kā arī saistītās platformas pārredzamākas un uzticamākas gan pakalpojuma sniedzējiem, gan investoriem (atbalstītājiem). Ar šo likumu tika īstenots Lietuvas valdības programmas prioritārais pasākums, kura mērķis bija pilnveidot mehānismus iedzīvotāju uzkrājumu ieguldīšanai tautsaimniecībā, vienlaikus palielinot finansējuma avotu daudzveidību.[56]

Lietuvas kopfinansēšanas likums ir attiecināms uz aizdevumu kopfinansēšanas un daļu kopfinansēšanas platformu operatoriem. Lietuvas kopfinansēšanas likuma galvenās iezīmes ir:

- Juridiskām personām atļauts piesaistīt kapitālu, izmantojot kopfinansēšanas platformas, izmantojot vienu no četriem instrumentiem: 1) vienkāršs aizdevuma līgums, 2) parāda vērtspapīru (obligāciju) emisija, 3) kapitāla vērtspapīru (akciju) emisija vai 4) prasījuma tiesību nodošana, kas izriet no jau noslēgtiem kredītņēmumiem. Tomēr sabiedrībām ar ierobežotu atbildību nav atļauts publiski piedāvāt savas kapitāla daļas/akcijas;
- Tikai juridiskām personām atļauts darboties kā kopfinansēšanas platformu operatoriem. Pirms darbības uzsākšanas operatoriem jābūt iekļautiem Lietuvas Bankas pārvaldītajā publiskajā kopfinansēšanas platformu operatoru sarakstā;
- Investori (atbalstītāji) var brīvi un bez ierobežojumiem ieguldīt naudas līdzekļus kopfinansēšanas projektos. Investoriem jāveic atbilstības pārbaude, ja testa rezultāti ir negatīvi, operatoram ir jāsniedz brīdinājums par iespējamiem riskiem, kas saistīti ar naudas līdzekļu ieguldīšanu un tikai tad investors var sākt ieguldīt naudas līdzekļus projektos;
- Ja kampaņas finansējuma mērķis ir līdz 5 miljoniem eiro, projekta īpašniekam jā sagatavo informatīvs dokuments kam ir jābūt apstiprinātam no platformas puses. Informatīvais dokuments ir vienkāršas formas dokuments, kas satur vispārīgu informāciju par projekta īpašnieku un ar projektu saistītajiem riskiem. Ja kampaņas finansējuma mērķis pārsniedz 5 miljonus eiro, projekta īpašniekam ir jāiesniedz kopfinansēšanas platformai prospekts;
- Citas prasības kopfinansēšanas platformu operatoriem - riska pārvaldības procedūras, darbības nepārtrauktības stratēģija, informācijas atklāšanas prasības, labas reputācijas pārvaldība.[39]

Sakarā ar jauno Eiropas Savienības regulu par kopfinansēšanu, no 2022. gada 10. novembra kopfinansēšanas platformu operatoriem, kas iekļauti Lietuvas Bankas uzturētajā publiskajā kopfinansēšanas platformu operatoru sarakstā, vairs nav tiesīgi sniegt kopfinansēšanas pakalpojumus, kā arī nav pilnvaroti nodrošināt iespēju ar kopfinansēšanas platformas starpniecību slēgt jaunus finansēšanas darījumus. Saskaņā ar Eiropas Savienības jauno regulu visiem pašreizējiem kopfinansēšanas platformu operatoriem ir jāsaņem Eiropas Savienības līmeņa licence.[2]

Salīdzinot Eiropas Savienības kopfinansēšanas regulējumu ar Lietuvas pašreizējo kopfinansēšanas likumu, regula ieviesīs detalizētākas un stingrākas prasības attiecībā uz projektu īpašnieku novērtēšanu, investoru novērtēšanu, informācijas sniegšanu investoriem un komunikācijas un aizdevumu portfeļa pārvaldības noteikumiem, kā arī visaptverošākas prasības iekšējām procedūrām un politikām. Visas atšķirības normatīvajos regulējumos nozīmē to, ka kopfinansēšanas platformu operatoriem būs jāiegulda ievērojami līdzekļi, lai uzlabotu savas pašreizējās sistēmas un uzsāktu atkārtotu licencēšanu (lai gan Eiropas Savienības regula ļauj valstu uzraudzības iestādēm piemērot vienkāršotu procedūru).[8]

Uz doto brīdi Lietuvas Bankas uzturētajā publiskajā kopfinansēšanas platformu operatoru sarakstā ir uzskaitītas 22 kopfinansēšanas platformas, par populārākajām var uzskatīt “EstateGuru Lietuva”, “Nordstreet” un “Heavy Finance”.

Igaunijā kopfinansēšana nav īpaši regulēta darbība, bet uz kopfinansēšanu varētu attiekties kāds no noteikumiem, ko piemēro Igaunijas finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem kopumā - Igaunijas vērtspapīru tirgus likums (MiFID II režīms) un kredītiestāžu likums. 2015. gadā Igaunijā tika pieņemts kredītiestāžu likums, kas kredītiestādēm un kredīta starpniekiem uzliek licences iegūšanas pienākumu. Ja kopfinansēšanas platforma piedāvā saviem klientiem pārvedamus vērtspapīrus (akcijas, obligācijas, parādzīmes) vai platformas operators darbojas kā vērtspapīru brokeris, var uzskatīt, ka kopfinansēšanas platforma sniedz ieguldījumu pakalpojumus Igaunijas vērtspapīru tirgus likuma izpratnē, un uz to attieksies prasība par ieguldījumu sabiedrības licences saņemšanu.[35]

Papildus Igaunijas vērtspapīru tirgus likumam (MiFID II režīms) un kredītiestāžu likumam kopfinansēšanas tirgu Igaunijā regulēja arī labās prakses rokasgrāmata, ko sagatavoja *Finance Estonia* un advokātu birojs *Deloitte Legal* Igaunijā. Labās prakses mērķis bija panākt, lai arvien populārāku kopfinansēšanas platformu pakalpojumu sniedzēju darbība klientiem un investoriem ir pārredzamāka. Rokasgrāmata bija nepieciešama, jo vairāku kopfinansēšanas platformu pakalpojumu sniedzēju darbību Igaunijā neskāra finanšu regulējumi. Labās prakses rokasgrāmata sniedza kopfinansēšanas platformām darbības vadlīnijas, lai nodrošinātu lielāku pārredzamību un skaidrību to klientiem. Labās prakses rokasgrāmata neaizstāj pienākumu

ievērot tiesību aktus, kas ir piemērojami atkarībā no katras kopfinansēšanas platformas faktiskā biznesa modeļa. Ja kopfinansēšanas pakalpojumu sniedzējs ir pievienojies labās prakses sistēmai un neievēro tās noteikumus, investoriem būs pieejams lielāks informācijas apjoms, lai lemtu par konkrētās kopfinansēšanas platformas uzticamību. Labās prakses ietvaros platformām ir jāsniedz patiesa un skaidra informācija investoriem un, tā kā kopfinansēšana ir saistīta ar ieguldījumiem, platformām ir jābūt atklātām ar investoriem par saistītajiem riskiem. Labās prakses rokasgrāmatā ir aplūkoti šādi ar kopfinansēšanas darbībām saistīti jautājumi - datu aizsardzība, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumi un starptautiskās sankcijas, kopfinansēšanas platformas sniegtās informācijas un komunikācijas kvalitāte, izvairīšanās no interešu konfliktiem un atlīdzības sistēmas, patērētāju aizsardzības un reklāmas u.c.[61]

Igaunijas Finanšu uzraudzības iestāde 2016. gada septembrī sagatavoja likumprojektu par kopfinansēšanu. Likumprojektā ierosināts regulēt tikai kopfinansēšanas platformas, kas balstītas uz aizdevumiem un pašu kapitālu, nosakot noteiktu rīcības kodeksu un principus bez atļaujas saņemšanas pienākuma. 2021. gadā Igaunijas finanšu ministrija publicēja kopfinansēšanas un citu ieguldījumu instrumentu likumprojektu, kura mērķis ir piemērot Eiropas Savienības kopfinansēšanas regulu Igaunijas tiesību aktos un izveidot tiesisko regulējumu, kas regulētu uzņēmējdarbību, kas saistīta ar kriptovalūtu un citu jaunu finanšu instrumentu emisiju un tirdzniecību, kas līdz šim nebija regulēta. 2021. gada 16. decembrī Igaunijas finanšu ministrija nāca klajā ar jaunu redakciju kopfinansēšanas un citu ieguldījumu instrumentu likumam. Likums regulēs jaunus vai novatoriskus kapitāla piesaistes veidus finanšu tehnoloģiju sektorā, lai nodrošinātu lielāku ieguldītāju aizsardzību. 2022. gadā kopfinansēšanas un citu ieguldījumu instrumentu likums nav pieņemts spēkā, bet vēl tiek rediģēts un pārskatīts.

Ar Eiropas Savienības Regulu Nr. 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai tika izveidota viena no pasaulē lielākajām saskaņoti regulētajām kopfinansēšanas vidēm. Kopfinansēšanas regula attiecas uz ieguldījumiem balstītās kopfinansēšanas (attiecībā uz pārvedamiem vērtspapīriem) un uz aizdevumiem balstītās kopfinansēšanas pakalpojumu sniedzējiem. Uz atlīdzību un ziedojumiem balstīta kopfinansēšana ir izslēgta no jauno noteikumu darbības jomas. Eiropas Savienības kopfinansēšanas regula nodrošina vienotu noteikumu kopumu, ko piemēro, sniedzot kopfinansēšanas pakalpojumus visā Eiropas Savienībā. Šie noteikumi ietver:

- vienotu prasību kopumu, kas attiecas uz visiem kopfinansēšanas piedāvājumiem līdz 5 miljoniem eiro, kas aprēķināts 12 mēnešu periodā katram kopfinansēšanas projekta īpašniekam. Lielāka līdzekļu piesaiste attiecas uz MiFID II/MiFIR un Prospekta regulu;

- saskaņotu informācijas atklāšanas režīmu ieguldītājiem, saskaņā ar kuru kopfinansēšanas projektu īpašniekiem ir jāsniedz ieguldītājiem galvenā ieguldījumu informācijas lapa par katru kopfinansēšanas piedāvājumu;
- piemērotības un atbilstības pārbaudes prasību ieguldītājiem, pirms tie var ieguldīt savus naudas līdzekļus, novērtējot viņu izpratni par finanšu produktiem un spēju uzņemties finansiālos zaudējumus;
- vienotu atļauju izsniegšanas un pases izsniegšanas procesu visās Eiropas Savienības dalībvalstīs;
- detalizēti izstrādātus kopfinansēšanas platformu uzņēmējdarbības veikšanas pienākumus, tostarp pienākums izvairīties no interešu konfliktiem un tos novērst, kā arī ierobežojumi attiecībā uz klientu ietekmēšanu un kopfinansēšanas platformu dalību kopfinansēšanas piedāvājumos, kas izvietoti to kopfinansēšanas platformā.[17]

Pēc darba autores domām jaunā Eiropas Savienības kopfinansēšanas regula nodrošinās kopfinansēšanas nozares izaugsmi un potenciālo ieguldītāju pienācīgu aizsardzību Baltijas valstīs. Latvija un Igaunija ir izstrādājušas jaunus kopfinansēšanas likumus, balstoties uz jauno regulu, savukārt Lietuva veica izmaiņas jau esošajā kopfinansēšanas likumā, lai piemērotu regulā noteiktās prasības. Kopfinansēšana kā finansējuma piesaistes veids tiek oficiāli atzīts visā Eiropas Savienībā.

2.2. Kopfinansēšanas regulējums Amerikas Savienotajās Valstīs un Apvienotajā Karalistē

Darba autore izvēlējās aplūkot Amerikas Savienoto Valstu un Apvienotās Karalistes normatīvos regulējumus, jo tās ir vadošās valstis pasaulē pēc kopfinansēšanas platformu skaita un piesaistīto investīciju apjoma. 2020. gadā Amerikas Savienoto Valstu kopfinansēšanas platformas piesaistīja 73.6 miljardus dolāru, savukārt kopfinansēšanas platformas Apvienotajā Karalistē piesaistīja aptuveni 12.6 miljardus dolāru[72]. Amerikas Savienotajās Valstīs kopfinansēšanu sāka regulēt jau 2012. gadā, bet Apvienotajā Karalistē no 2014. gada.

Kopfinansēšanas regulējums Amerikas Savienotajās Valstīs ir daudzpusīgs. Uz ziedojumiem un uz atlīdzību balstītā kopfinansēšana nav regulēta, un uz šiem veidiem attiecas tikai krāpšanas un viltus reklāmas aizliegumi, kas attiecas uz visiem komercdarījumiem. Bet ieguldījumu kopfinansēšanai un lielākajai daļai aizdevumu kopfinansēšanai jāatbilst 1933. gada Vērtspapīru likuma reģistrācijas un prospekta prasībām, ja vien nav piešķirts atbrīvojums. Vērtspapīru piedāvājumi Amerikas Savienotajās Valstīs, ieskaitot gan kapitāla vērtspapīrus,

gan parāda vērtspapīrus, parasti jāreģistrē vērtspapīru un biržas komisijā. Šis reģistrācijas process ietver plašu obligātu informācijas atklāšanu un sarežģītus vērtspapīru piedāvājuma un pārdošanas ierobežojumus. Šīs prasības, kas paredzētas ieguldītāju aizsardzībai, ir pārāk dārgas mazajiem kapitāla piedāvājumiem, kurus parasti piesaista ieguldījumu kopfinansēšanai. Uz pašu kapitāla pārdošanu caur ieguldījumu kopfinansēšanu un parāda vērtspapīru pārdošanu caur aizdevumu kopfinansēšanu attiecas vērtspapīru un biržas komisijas reģistrācijas prasības, augsto reģistrācijas izmaksu dēļ šāda veida piedāvājumi var gūt panākumus Amerikas Savienotajās Valstīs tikai tad, ja tie ir atbrīvoti no šīm prasībām.[15]

2012. gadā Amerikas Savienoto Valstu Kongress pieņēma likumu Jumpstart Our Business Startups Act (JOBS Act), liekot vērtspapīru un biržas komisijai izstrādāt jaunus noteikumus, lai atvieglotu dažādus vērtspapīru ierobežojumus, lai veicinātu mazo uzņēmumu finansēšanu. Saskaņā ar JOBS Act mandātu vērtspapīru un biržas komisija 2013. gadā pieņēma regulu 506 (c) saskaņā ar 1933. gada Vērtspapīru likumu, lai atļautu izmantot vispārīgu reklāmu un privāto izvietojumu piedāvājumu, ja vien pārdošana tiek veikta tikai akreditētiem investoriem. Tas ļāva atvērt kopfinansēšanas platformas neakreditētiem ieguldītājiem, kuri varēja pārskatīt dokumentus un uzzināt par vērtspapīru piedāvājumiem, bet neveikt ieguldījumus. Saskaņā ar regulu Nr. 506 (c) privātā kapitāla piedāvājuma emitentiem ir uzlikts pienākums veikt pārvaldības un drošības pasākumus, piemēram, pārbaudīt nodokļu deklarācijas vai bankas un brokeru kontu izrakstus, lai pārliecinātos, ka visi ieguldītāji patiešām ir akreditēti. Lai gan dotie regulējumi nebija izšķiroši Amerikas Savienoto Valstu pašu kapitāla kopfinansēšanas tirgus paplašināšanā, šie notikumi bija noderīgi soļi nākotnes pieaugumam.[29]

2016. gada maijā stājās spēkā vērtspapīru un biržas komisijas jaunie noteikumi par pašu kapitāla kopfinansēšanu - kopfinansēšanas regula. Amerikas Savienoto Valstu kopfinansēšanas regulā ir iekļauti sekojošie noteikumi:

- Kopfinansēšanas platformām ir jābūt reģistrētām pie vērtspapīru un birža komisijas kā brokeri-dīleri vai finansēšanas portāli - kas ir jauna reģistrācijas kategorija;
- Kopfinansēšanas platformām ir jāveic pārvaldības pasākumi, lai novērstu krāpšanu un nodrošinātu, ka ieguldītāji un emitenti ievēro jaunus noteikumus;
- Kopfinansēšanas platformu operatori nedrīkst saņemt komisijas maksu vai sniegt atlīdzību citiem par vērtspapīru pārdošanu, izmantojot savas platformas;
- Platformu operatori nedrīkst sniegt ieteikumus veikt ieguldījumus emitentos savās platformās un nekādā veidā nedrīkst darboties kā ieguldījumu konsultanti (vēl viena kategorija, kurai nepieciešama vērtspapīru un biržu komisijas reģistrācija);

- Kopfinansēšanas platformas var publicēt materiālus par emitentiem un tām ir jānodrošina izglītojoši materiāli par riskiem, kas saistīti ar ieguldījumiem vērtspapīros;
- Platformām ir jānodrošina tērzētavas opcija, kurā investoriem ir iespēja iesaistīties diskusijās ar emitentiem, kuri piedāvā vērtspapīrus platformā;
- Kā arī kopfinansēšanas platformas nevar iegūt finansiālu interesi par uzņēmumiem savās platformās, ja vien šāda interese nav kompensācija par viņu pakalpojumiem.[29]

Visi noteiktie regulējumi Amerikas Savienotajās Valstīs, kas saistīti ar kopfinansēšanu ir koncentrēti uz vienu veidu – pašu kapitāla jeb daļu kopfinansēšanu, kas ir viens no sarežģītākajiem finansēšanas modeļiem.

Pēc darba autores domām Amerikas Savienoto Valstu pieņemtais likums Jumpstart Our Business Startups Act palīdzēja attīstīt ieguldījumu kopfinansēšanas tirgu valstī. Pēc pieņemtā likuma Amerikas Savienotajās Valstīs jau eksistējošās kopfinansēšanas platformas varēja paplašināt savus piedāvātos pakalpojumus, kā arī uzņēmumiem parādījās vēl viens finansējuma piesaistes veids. Likums arī padarīja ieguldījumu kopfinansēšanu par drošāku finansēšanas veidu visām iesaistītajām pusēm.

Apvienotajā Karalistē uz aizdevumiem un ieguldījumiem balstītu kopfinansēšanu regulē finanšu uzraudzības iestāde (*Financial Conduct Authority*). Daudzi noteikumi, kas attiecas uz šiem kopfinansēšanas veidiem, stājās spēkā 2014. gadā, kad kopfinansēšanas tirgus vēl tikai attīstījās. Finanšu uzraudzības iestāde neregulē uz ziedojumiem un atlīdzību balstītu kopfinansēšanu, bet regulē noteiktus maksājumu pakalpojumus, kas tiek sniegti saistībā ar šiem kopfinansēšanas veidiem. Papildus finanšu uzraudzības iestādes regulējumam 2013. gadā kā neatkarīgi regulēta tirdzniecības iestāde tika izveidota Apvienotās Karalistes kopfinansēšanas asociācija. Kopfinansēšanas asociācija ievēro noteiktus standartus un pieprasa, lai tās locekļi piekristu un ievērotu Apvienotās Karalistes kopfinansēšanas asociācijas rīcības kodeksu. Šis rīcības kodekss galvenokārt koncentrējas uz ieguldītāju aizsardzību.[27]

Iepriekš Apvienotajā Karalistē aizdevumu kopfinansēšanas platformas regulēja godīgās tirdzniecības birojs. Pēc tam, kad finanšu uzraudzības iestāde pārņēma vadību, tā visiem uzņēmumiem, kuriem līdz 2014. gada 1. aprīlim bija godīgās tirdzniecības biroja licences, piešķīra pagaidu atļauju turpināt darbību, kamēr tie gatavojās finanšu uzraudzības iestādes atļaujas saņemšanai. Uzņēmumiem, kas reģistrēti pēc 2014. gada 1. aprīļa, ir jāiziet pilns atļauju izsniegšanas cikls. Finanšu uzraudzības iestāde uzskata, ka uz aizdevumiem balstītiem kopfinansēšanas uzņēmumiem ir jāveic nepieciešamās izmaiņas savās platformās, lai tās būtu godīgas, skaidras un atbilstu regulatora noteikumiem. Apvienotajā Karalistē uz aizdevumiem balstītam kopfinansēšanas platformām piemēro sekojošos juridiskos noteikumus:

- Minimālais pamatkapitāls aizdevumu kopfinansēšanas platformām ir 50 000 eiro;
- Informācijai par kopfinansēšanas platformu ir jābūt skaidrai, lai tās klienti zinātu, ar ko tie sadarbojas;
- Ja kopfinansēšanas platforma salīdzina savas procentu likmes ar pieprasījuma noguldījumu procentu likmēm, salīdzinājumam ir jābūt skaidram un nemaldinošam;
- Visiem mārketinga materiāliem (brošūrām, tiešsaistes reklāmām vai raidījumiem) jābūt godīgiem, pretējā gadījumā finanšu uzraudzības iestāde tos var aizliegt;
- Platformās jābūt skaidri norādītiem riska brīdinājumiem;
- Aizliegts izvēlēties vai apzināti noklusēt informāciju, kas var radīt nereālistiski optimistisku iespaidu par ieguldījumu;
- Finansējuma piesaistītājiem ir 14 dienu atteikuma periods, kura laikā viņi var atteikties no darījuma;
- Investora nauda jāglabā atsevišķā kontā un pie trešās puses, lai tā būtu drošībā, ja platforma nonāk finansiālās grūtībās;
- Platformas maksātspējas vai likvidācijas gadījumā ir jābūt garantijām, lai aizdevuma maksājumi tiktu veikti arī turpmāk;
- Platformām ir jābūt pieejamai noteiktai procentuālajai daļai no aizdotajiem līdzekļiem kā kapitāla rezervei.[55]

Savukārt pašu kapitāla jeb daļu kopfinansēšanai piemēro šādus noteikumus:

- Platformām ir atļauts strādāt tikai ar augstas neto vērtības investoriem un riska kapitāla uzņēmumiem;
- Klientam ir jāizmanto regulētas konsultācijas vai jāapstiprina tas, ka viņš apzinās ar ieguldījumiem saistītos riskus;
- Klientiem ir jāapstiprina, ka viņi neieguldīs vairāk par 10% no savas neto vērtības.[55]

2019. gadā finanšu uzraudzības iestāde publicēja jaunus grozījumus aizdevumu un pašu kapitāla kopfinansēšanas regulējumos. Jaunajos noteikumos īpaša uzmanība pievērsta kredītriska novērtēšanai, riska pārvaldībai un godīgas vērtēšanas praksei, jo īpaši platformām ar sarežģītākiem uzņēmējdarbības modeļiem.

Amerikas Savienotās Valstis un Apvienotā Karaliste bija vienas no pirmajām valstīm, kas savā likumdošanā sāka regulēt kopfinansēšanu un vienas no vadošajām kopfinansēšanas platformām ir dibinātas šajās valstīs.

2.3. Kopfinansēšanas normatīvā regulējuma salīdzinājums Baltijas valstīs un Amerikas Savienotajās Valstīs, Apvienotajā Karalistē

Darba autore izvēlējās salīdzināt Baltijas valstu normatīvos regulējumus ar Amerikas Savienoto Valstu un Apvienotās Karalistes normatīvajiem regulējumiem, jo Amerikas Savienotās Valstīs un Apvienotā Karaliste ir vadošās valstis pasaulē pēc kopfinansēšanas platformu skaita un piesaistīto investīciju apjoma. Lai salīdzinātu Baltijas valstu un Amerikas Savienoto Valstu, Apvienotās Karalistes kopfinansēšanas normatīvos regulējumus, darba autore apkopoja dotajās valstīs spēkā esošos kopfinansēšanas regulējumus un kopfinansēšanas veidus uz, kuriem tiek attiecināti likumi. Papildus darba autore salīdzināja normatīvajos regulējumos noteiktās prasības par pakalpojumu sniedzēju nepieciešamo atļauju un reģistrāciju, maksimālā piedāvājuma apjomu un ieguldījumu ierobežojumus, kas noteikti ieguldītājiem.

2.1. tabulā ir atspoguļoti kopfinansēšanas regulējumi Baltijas valstīs, Amerikas Savienotajās Valstīs un Apvienotajā Karalistē, kā arī atspoguļoti kopfinansēšanas veidi, kurus regulē dotie likumi.

2.1. tabula

Baltijas valstu, Amerikas Savienoto Valstu un Apvienotās Karalistes kopfinansēšanas regulējums un tā darbības joma

	Regulējums	Darbības joma
Baltijas valstis	1) Latvijā 2022. gada 4. maijā stājās spēkā kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likums; 2) Lietuvā 2016. gadā stājās spēkā likums par kopfinansēšanu; 3) Igaunijā tiek izstrādāts kopfinansēšanas un citu ieguldījumu instrumentu likums; 4) Eiropas Savienības Regulas Nr. 2020/1503.	Aizdevumu un pašu kapitāla kopfinansēšana
Amerikas Savienotās Valstis	Jumpstart Our Business Startups Act	Pašu kapitāla kopfinansēšana
Apvienotā Karaliste	Finanšu uzraudzības iestādes izstrādātie regulējumi aizdevumu un pašu kapitālu kopfinansēšanai	Aizdevumu un pašu kapitāla kopfinansēšana

Avots: Autore izveidots, pamatojoties uz [35], [56], [29], [27].

Pirms Eiropas Savienības Regulas Nr. 2020/1503 stāšanās spēkā tikai vienā no Baltijas valstīm tika izstrādāts un pieņemts kopfinansēšanas likums. Lietuvā kopfinansēšanas likums stājās spēkā no 2016. gada un ar likumu tika regulētas aizdevumu un pašu kapitāla kopfinansēšanas platformas. Latvijā un Igaunijā uz kopfinansēšanas pakalpojumiem varēja attiekties kādi no likumiem, ko piemēro finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem kopumā. Latvijā tie ir finanšu instrumentu tirgus likums un alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likums, savukārt

Igaunijā - Igaunijas vērtspapīru tirgus likums un kredītiestāžu likums. Kad Eiropas Savienības Regula Nr. 2020/1503 stājās spēkā, Latvija izstrādāja kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likumu un Igaunija sāka izstrādāt kopfinansēšanas un citu ieguldījumu instrumentu likumu, lai nodrošinātu Eiropas Savienības Regulas Nr. 2020/1503 piemērošanu valstīs, savukārt Lietuva veica grozījumus jau esošajā likumā. Amerikas Savienotajās Valstīs kopfinansēšanu sāka regulēt jau 2012. gadā ar likumu Jumpstart Our Business Startups Act un Apvienotajā Karalistē uz kopfinansēšanu ir attiecināmi 2014. gadā finanšu uzraudzības iestādes izstrādātie regulējumi aizdevumu un pašu kapitālu kopfinansēšanai. Baltijas valstīs un Apvienotajā Karalistē kopfinansēšanas regulējumi tiek attiecināti uz aizdevumu un pašu kapitāla kopfinansēšanas veidiem, savukārt Amerikas Savienoto Valstu likums regulē tikai pašu kapitāla kopfinansēšanu. Visās piecās valstīs netiek regulēti uz ziedojumiem un uz atlīdzību balstītie kopfinansēšanas pakalpojumi.

2.2. tabulā darba autore apkopojā normatīvajos regulējumos atrunātos punktus par nepieciešamo atļauju un reģistrāciju, maksimālo piedāvājumu apjomu un ieguldītāju ierobežojumiem, saistībā ar to ieguldījumiem.

2.2. tabula

Baltijas valstu, Amerikas Savienoto Valstu un Apvienotās Karalistes kopfinansēšanas regulējumos noteiktās prasības

	Nepieciešamā atļauja un reģistrācija	Maksimālais piedāvājuma apjoms	Ieguldījumu ierobežojumi (ieguldītājiem)
Baltijas valstis	Kompetentās iestādes atļauja kopfinansēšanas pakalpojumu sniedzējam	Piedāvājumiem līdz 5 milj. eiro, kas aprēķināts 12 mēnešu periodā nav nepieciešams prospekts, bet piedāvājumiem, kas pārsniedz 5 milj. eiro ir nepieciešams iesniegt prospektu platformai.	Pieredzējušiem un profesionāliem ieguldītājiem - bez ierobežojumiem, savukārt nepieredzējušiem ieguldītājiem - līdz 1000 eiro vai 5 % no ieguldītāja neto vērtības
Amerikas Savienotās Valstis	Kopfinansēšanas platformai jāreģistrējas vērtspapīru un biržas komisijā kā brokerim vai finansēšanas portālam un jāklūst par nacionālās vērtspapīru asociācijas biedru	Maziem un vidējiem uzņēmumiem 12 mēnešu laikā atļauts piedāvāt un pārdot vērtspapīrus līdz 50 miljoniem ASV dolāru, neievērojot visas reģistrētiem vērtspapīriem piemērojamās prasības.	Ja ieguldītāja gada ienākumi vai neto vērtība ir mazāka par 107 000 ASV dolāriem - var ieguldīt ne vairāk kā 2200 ASV vai 5% no ieguldītāja gada ienākumiem vai neto vērtības. Ja ieguldītāju gada ienākumi un neto vērtība ir vienāda ar vai lielāka par 107 000 ASV dolāriem - var ieguldīt līdz 10% no ieguldītāja gada ienākumiem vai neto vērtības, atkarībā no tā, kura summa ir mazāka, bet

			ne vairāk par 107 000 ASV dolāriem.
Apvienotā Karaliste	Jāsaņem finanšu uzraudzības iestādes atļauja sniegt kopfinansēšanas pakalpojumus	Maksimālais piedāvājuma apjoms, bez prospekta nepieciešamības, ir 8 milj. sterliņu mārciņas.	Ieguldītāji var ieguldīt līdz 10% no savas neto vērtības.

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [35], [56], [29], [27].

Aplūkojot apkopoto informāciju ir redzams, ka visās valstīs kopfinansēšanas platformām ir jāreģistrējas un jāsaņem atļauja no uzraudzības iestādes, lai varētu piedāvāt savus pakalpojumus klientiem. Salīdzinot valstu noteiktās prasības maksimālā piedāvājuma apjomam var secināt, ka Amerikas Savienotajās Valstīs ir iespējams piesaistīt lielāku finansējuma apjomu, nekā Baltijas valstīs un Apvienotajā Karalistē. Baltijas valstīs, Amerikas Savienotajās Valstīs un Apvienotajā Karalistē ir iespējams piesaistīt finansējumu, kas ir lielāks par noteikto maksimālo piedāvājuma apjomu, bet tādā gadījumā finansējuma piesaistītājam ir jā sagatavo prospekts un jāiesniedz tas kopfinansēšanas platformai.

Baltijas valstu kopfinansēšanas platformās publicētajos piedāvājumos ieguldīt naudas līdzekļus var jebkurš ieguldītājs, bet regulējumos ir noteikti ierobežojumi nepieredzējušiem ieguldītājiem, tie var ieguldīt līdz 1000 eiro vai 5% no savas neto vērtības. Apvienotajā Karalistē, tāpat kā Baltijas valstīs, ieguldīt naudas līdzekļus var visas ieinteresētās personas, bet to ieguldījumu apjoms nevar pārsniegt 10% no ieguldītāja neto vērtības. Sakarā ar to, ka Amerikas Savienotajās Valstīs tiek regulēta tikai pašu kapitāla kopfinansēšana, regulējumā ir noteikts, ka veikt ieguldījumus var tikai akreditēti ieguldītāji. Akreditētiem ieguldītājiem tiek piemēroti ieguldījumu ierobežojumi atkarībā no ienākumu lieluma un/vai neto vērtības. Pēc darba autores domām noteiktie ierobežojumi ieguldītājiem ir noteikti ar mērķi pasargāt tos no iespējamajiem riskiem, kas pastāv kopfinansēšanā.

Pēc darba autores domām Baltijas valstīs piemērotā Eiropas Savienības Regula Nr. 2020/1503 sniedz plašākas attīstības iespējas kopfinansēšanas jomai Baltijas valstīs. Regula ļauj Baltijas valstu kopfinansēšanas platformām sniegt savus pakalpojumus visā Eiropā, kas ir ļoti pozitīvi novērtējams, salīdzinājumā ar Amerikas Savienoto Valstu un Apvienotās Karalistes regulējumiem, kur kopfinansēšanas platformas var darboties tikai dotajās valstīs. Neskatoties uz to, ka Baltijas valstīs ir noteikts zemākais maksimālais piedāvājuma apjoms un noteikti stingrāki ieguldījumu ierobežojumi, salīdzinājumā ar Amerikas Savienotajām Valstīm un Apvienoto Karalisti, šie aspekti nodrošina visu iesaistīto pušu aizsardzību.

Darba autore arī uzskata, ka nākotnē ir nepieciešams izstrādāt regulējumu uz atlīdzību balstītajām kopfinansēšanas platformām, lai nodrošinātu ieguldītāju aizsardzību un mazinātu

krāpnieciskā riska varbūtību. Potenciālais regulējums uz atlīdzību balstītajām kopfinansēšanas platformām var palielināt doto kopfinansēšanas platformu skaitu Baltijas valstīs.

3. KOPFINANSĒŠANAS PLATFORMU PIEDĀVĀTO PAKALPOJUMU RAKSTUROJUMS BALTIJAS VALSTĪS

3.1. Kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojums Latvijā

Latvijā ir dibinātas trīspadsmit kopfinansēšanas platformas. Astoņas no tām ir aizdevumu kopfinansēšanas platformas – “DoFinance”, “Twino”, “Crowdestor”, “Via Invest”, “Mintos”, “LendSecured”, “Viventor” un “Debitum Network”. Vienīgās kopfinansēšanas platformas Latvijā, kas piedāvā finansēt pašu kapitālu ir “Vitofund” un “FINTELUM”, vērtīgi arī pieminēt, ka kopfinansēšanas platforma “FINTELUM” piedāvā saviem klientiem arī uz atlīdzību balstītas kopfinansēšanas un aizdevumu kopfinansēšanas iespējas. Platformas Ziedot.lv, Tavs Atbalsts un Projektu banka ir uz ziedojumiem balstītas kopfinansēšanas platformas, kas palīdz piesaistīt finansējumu fiziskām personām un labdarībām. Kopfinansēšanas platformas – “Mintos”, “Twino”, “Debitum Network” un “Via Invest” - ir licencētas ieguldījumu brokeru sabiedrības un tās uzrauga finanšu un kapitāla tirgus komisija. Darba autore analizēs trīs aizdevumu kopfinansēšanas platformas - “Mintos”, “Twino” un “Via Invest”. Platformu analīzes ietvaros tiks aplūkota aizdevumu statistika, kas pieejama platformu tīmekļa vietnēs, investoru (atbalstītāju) skaits, komisijas maksa, procentu likmes kā arī citi faktori.

“Mintos”, globāla platforma investēšanai aizdevumos, ir investīciju platforma, kurā privātie investori var diversificēti investēt ienākumus nesošā aktīvā, lai ilgtermiņā palielinātu savu turību. “Mintos”, kas šobrīd ir tirgus līderis ar 43.5% tirgus daļu kontinentālajā Eiropā, 2015. gadā dibināja Mārtiņš Šulte, Mārtiņš Valters un četri eņģeļu investori - Māris Keišs (4finance un Mogo līdzdibinātājs), Aigars Kesenfelds (4finance un Mogo līdzdibinātājs, Artsy un Madara Cosmetics eņģeļu investors), Kristaps Ozols (4finance un Mogo līdzdibinātājs) un Alberts Pole (4finance un Mogo līdzdibinātājs). Uzņēmums līdz šim no iepriekš minētajiem eņģeļu investoriem ir piesaistījis finansējumu 4.5 miljonu eiro apmērā.[49]

Kopfinansēšanas platforma “Mintos” neizsniedz aizdevumus - investīciju iespējas platformā piedāvā “Mintos” partneri kredītu izsniedzēji no visas pasaules. Kredītu izsniedzēji piedāvā alternatīvu finansējumu privātpersonām un mazajiem uzņēmumiem. “Mintos” pārliecinās, ka tās sadarbības partneru līdzšinējais sniegums aizdevumu izsniegšanā ir bijis spēcīgs, tiem ir profesionāla riska vadība un stabila finansiālā situācija. Lai palīdzētu finansēt izsniegtos aizdevumus, kreditēšanas uzņēmumi sadarbojas ar Mintos, lai privātajiem

investoriem piedāvātu uz aizdevumiem balstītas investīciju iespējas. “Mintos” platformā ir iespējams ieguldīt naudas līdzekļus 48 kredītu izsniedzēju izsniegtajos aizdevumos.[46]

“Mintos” tīmekļa vietnē ir pieejami statistikas dati par finansētiem aizdevumiem, neatmaksātiem aizdevumiem, aizdevuma veidiem, kredītu izsniedzējiem, kā arī padziļināta informācija par aizdevumu atmaksām. 3.1. attēla diagrammā ir atspoguļoti platformas “Mintos” finansēto aizdevumu apjomi laika periodā no 2020. gada jūlija līdz 2022. gada aprīlim.

3.1. att. Platformas “Mintos” finansēto aizdevumu apjomi laika periodā no 2020. gada jūl. līdz 2022. gada apr.

Avots: Autore izveidots, pamatojoties uz [45].

Aplūkojot 3.1. attēlā redzamo diagrammu var secināt, ka lielākais finansētais aizdevumu apjoms kopfinansēšanas platformā “Mintos” bija 2021. gada oktobrī – 196 513 131 EUR, lielais apjoms varētu būt izskaidrojams ar to, ka tas bija pēdējais mēnesis, kad nebija piemēroti Eiropas Savienības noteikumi par kopfinansēšanu, kā arī no 2021. gada novembra ir novērojams kritums finansētajos aizdevumos. Eiropas Savienības regula ievieša stingrākus noteikumus finansējuma piedāvājuma apjomam, ja finansējuma piedāvājums ir līdz 5 milj. EUR, platformas “Mintos” gadījumā kredīta izsniedzējiem ir jāsniedz platformai informatīvais dokuments, kas satur vispārīgu informāciju par projekta īpašnieku un ar projektu saistītajiem riskiem, savukārt ja finansējuma piedāvājums pārsniedz 5 milj. EUR, kredīta izsniedzējam ir jāiesniedz kopfinansēšanas platformai prospekts. Zemākais finansētais aizdevumu apjoms platformā “Mintos” bija 2022. gada aprīlī – 63 592 060 EUR, salīdzinājumā ar 2022. gada martu finansētais aizdevumu apjoms samazinājās par 13 191 112 EUR. Samazinājums varētu būt saistīts ar kara darbību Krievijā un Ukrainā.

“Mintos” platformā ir iespējams veikt ieguldījumus 9 aizdevuma veidos – lauksaimniecības kredītos, aizdevumos biznesam, *forward flow loans*, hipotekārajos kredītos,

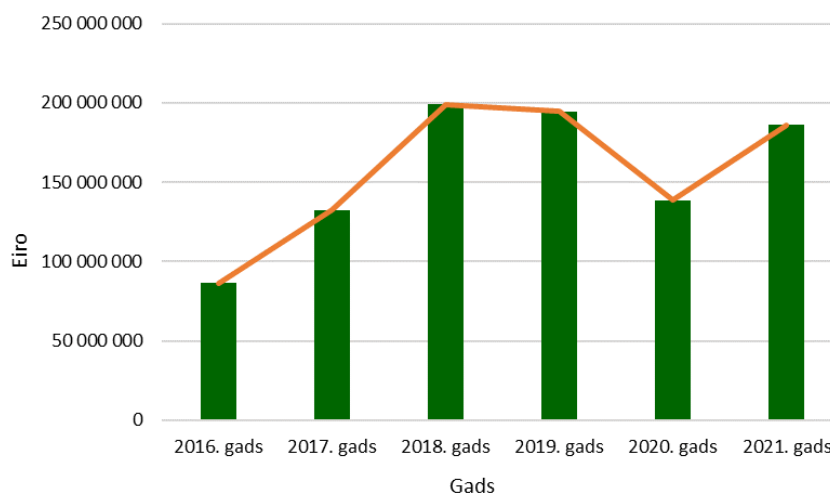
patēriņa kredītos, lombarda kredītos, auto kredītos, īstermiņa kredītos un rēķinu finansēšanā. Pieprasītākie aizdevuma veidi pēc platformā pieejamās statistikas ir patēriņa kredīti, īstermiņa kredīti un auto kredīti.[45] Caur kopfinansēšanas platformu “Mintos” finansēt izsniegtos aizdevumus piedāvā 64 kreditēšanas uzņēmumi no 33 valstīm, “Mintos” katram uzņēmumam piešķir *Mintos Risk Score*. *Mintos Risk Score* ir skaitlisks rādītājs, kas atspoguļo konkrētas “Mintos” aizdevumu platformā pieejamas investīciju iespējas riska līmeni. Tas ir izteikts skalā no 10 līdz 1, norādot attiecīgi zemu vai augstu risku.[47] Kreditēšanas uzņēmumiem ir arī izveidoti sava veida profili, kur ieguldītāji var iepazīties ar informāciju par uzņēmumu un to izsniegtajiem aizdevumiem, izsniegto aizdevumu veidiem, aizdevuma portfeli, izsniegto aizdevumu apjomu, aizņēmējiem piemēroto gada procentu likmi, papildus ieguldītājiem ir iespējams apskatīt uzņēmuma izveidoto prezentāciju, gada pārskatu, aizdevuma līgumu un pēdējās pieejamās ziņas, kas saistītas ar uzņēmumu. “Mintos” platformā kopš 2015. gada kopumā ir investēti 8 miljardi EUR, platformā ir reģistrējušies 483 896 investori un 6 gadu laikā finansēti 26 369 579 aizdevumi.[46]

Galvenais ienākumu avots kopfinansēšanas platformai “Mintos” ir komisijas maksa, ko tā piemēro kredītu izsniedzējiem, kad tie ar platformas palīdzību finansē savus izsniegtos aizdevumus. Ieguldītājiem netiek piemērota komisijas maksa par investēšanu, naudas iemaksu un izmaksu, konta apkalpošanu un investoru atbalstu. Savukārt ieguldītājiem ir jāmaksā komisijas maksa par valūtas konvertāciju – no 0.5% atkarībā no valūtas pāra, investīciju pārdošanu otrreizējā tirgū – 0.85%, maksa par neaktīvu kontu – 2.20 EUR mēnesī vai 17.40 EUR gadā (maksa par neaktīvu kontu piemēro investoriem, kuri nav ieguldījuši vai pārdevuši ieguldījumus 6 mēnešu garumā vai ilgāk). Izmaksas un komisijas maksas “Mintos” aprēķina par pieņemto investīciju summu un investīciju periodu.[48]

2015. gadā Latvijā sāka savu darbību kopfinansēšanas platforma “Twino”. “Twino” ir savstarpējo aizdevumu platforma, kas piedāvā ieguldītājiem finansēt aizdevuma izsniedzēju izsniegtos aizdevumus. “Twino” ir viena no retajām investīciju platformām, kas piedāvā finansēt savu meitasuzņēmumu izsniegtos aizdevumus, nodrošinot lielāku elastību un labāku uzraudzību. Visi kreditēšanas uzņēmumi vai brokeru sabiedrības, kas izvieto aizdevumus “Twino” investīciju platformā, ir daļa no TWINO grupas. “Twino” meitasuzņēmumi ir “Moneza” (darbojas Latvijā un Krievijā), “NetCredit” (darbojas Polijā) un “Vamo” (darbojas Vjetnamā).[66]

Kopfinansēšanas platformas “Twino” meitasuzņēmumos aizņēmējiem ir iespējams noformēt patēriņa kredītus, aizdevumus uzņēmumiem, aizdevumus nekustamā īpašuma projektiem un rēķinu finansēšanu. Platformā “Twino” ir pieejama statistika par veikto ieguldījumu apjomu, izmaksātajiem procentiem ieguldītājiem, vidējām gada procentu likmēm

un ieguldītāju skaitu. 3.2. attēla diagrammā ir atspoguļots platformā “Twino” piesaistīto ieguldījumu apjoms laika posmā no 2016. gada līdz 2021. gadam.

3.2. att. Piesaistīto ieguldījumu apjoms platformā “Twino” laika posmā no 2016. gada līdz 2021. gadam

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [68].

2021. gadā piesaistīto ieguldījumu apjoms kopfinansēšanas platformā “Twino” sasniedza 186 066 021 EUR, kas ir pieaugums par 47 340 549 EUR salīdzinājumā ar 2020. gadu. No 2016. gada līdz 2018. gadam ir arī novērojams pieaugums piesaistītajos ieguldījumos, pieaugums var būt izskaidrojams ar kopfinansēšanas jomas attīstību Latvijā un investoru ieinteresētību šāda veida ieguldījumos. No 2019. gada līdz 2020. gadam piesaistīto ieguldījumu apjoms samazinājās, kas varētu būt tieši saistīts Latvijas un kredītu izsniedzēju valstu ieviestajiem ierobežojumiem, lai mazinātu Covid-19 ietekmi uz uzņēmumu darbību un tautsaimniecību kopumā.

2021. gadā ieguldītāji, kas finansēja aizdevumu izdevēju izsniegtos aizdevumus saņēma 3 314 465 EUR ieņēmumus no procentu maksājumiem. “Twino” kopfinansēšanas platformu izmanto 24 000 ieguldītāju un no 2015. gada ar platformas palīdzību tika finansēti aizdevumi vairāk nekā 800 miljoni eiro apmērā. 2021. gadā aizdevumiem ar īsu termiņu vidējā gada procentu likme bija 10%, aizdevumiem ar vidēju termiņu – 8.75% un aizdevumiem ar garu termiņu vidējā gada procentu likme bija 9.25%.

“Twino” saviem klientiem nodrošina bezmaksas ieguldījumu pakalpojumus, saņemot komisijas maksu no finanšu instrumentu emitentiem, ar ko “Twino” un aizdevumu izsniedzēji sadarbojas. Šī saņemtā komisijas maksa ir pietiekama, lai “Twino” varētu nodrošināt bezmaksas ieguldījumu pakalpojumus. Ieguldītājiem reģistrācija, konta papildināšana, prasījuma cena un līdzekļu izņemšana no sava konta ir bezmaksas.[67]

2016. gadā Latvijā tika dibināta kopfinansēšanas platforma “Via Invest”. “Via Invest” ir savstarpējo aizdevumu platforma privātpersonām un juridiskām personām, kas piedāvā

iespēju investēt nebanku aizdevēju izsniegtos patēriņa kredītos visā Eiropā. Platformā piedāvāto aizdevumu izsniedzēji ir VIA SMS Group un tās meitasuzņēmumi – “Via SMS” s.r.o. (darbojas Čehijā), “VIA SMS PL” Sp. z o.o. (darbojas Polijā), “ViaConto Sweden” AB (darbojas Zviedrijā) un “IFN Viaconto Minicredit” S.A. (darbojas Rumānijā). Šobrīd “Via Invest” piedāvā investēt 3 tipu aizdevumos:

- Īstermiņa aizdevums - aizdevums ar fiksētu termiņu no 7 līdz 30 dienām. Aizņēmējam ir pienākums veikt pilnu aizdevuma atmaksu noteiktā termiņa ietvaros vai pagarināt aizdevuma termiņu;
- Patēriņa aizdevums - aizdevums ar fiksētu termiņu no 3 līdz 12 mēnešiem. Aizņēmējam ir pienākums atmaksāt pilnu aizdevuma summu noteiktajā termiņā, veicot regulārus, vienlīdzīgus ikmēneša maksājumus;
- Kredītlīnija - aizdevums ar atvērtu līgumu, kas paredz, ka aizņēmējs var izvēlēties atmaksas veidu - atgriezt visu aizdevuma summu 30 dienu laikā vai veikt ikmēneša minimālos maksājumus līdz pilnīgai aizdevuma atmaksai. Aizņēmējs var arī palielināt aizdevuma summu pirms saistību segšanas.[70]

Šobrīd “Via Invest” platformā ir pieejami 129 aizdevumi, kuru procentu likme ir diapazonā no 10% - 11%. Katram aizdevumam ir izveidots savs profils, kurā ir atspoguļota informācija par sākotnējo un atlikušo aizdevuma summu, procentu likmi, aizdevuma termiņu, aizdevuma izsniedzēju, aizdevuma veidu un pieejamo investīciju summu. Katram platformā “Via Invest” publicētajam aizdevumam ir piešķirts aizņēmēja vērtējums skalā no 0 līdz 10, kas atspoguļo personas spēju atmaksāt aizņēmumu. Vērtējums 10 atspoguļo augstāku aizņēmēja spēju atmaksāt aizdevumu.

“Via Invest” mājaslapā ir pieejama statistika par publicēto un finansēto aizdevumu apjomu, investoru skaitu, vidējo depozīta apjomu un vidējo gada procentu likmi. 3.3. attēla diagrammā ir atspoguļots platformas “Via Invest” finansēto aizdevumu apjoms laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam.

3.3. att. “Via Invest” platformas finansēto aizdevumu apjoms laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [71].

2021. gadā finansēto aizdevumu apjoms kopfinansēšanas platformā “Via Invest” bija 62 098 884 EUR, novērojams pieaugums par 8 856 976 EUR salīdzinājumā ar 2020. gadu. 2020. gadā ir novērojams samazinājums finansēto aizdevumu apjomā par 27 796 029 EUR, salīdzinājumā ar 2019. gadu. Samazinājuma tendence 2020. gadā bija arī novērojama kopfinansēšanas platformās Mintos un Twino. Kopfinansēšanas platformā “Via Invest” kopumā ir reģistrējušies 28 647 ieguldītāji un vidējā gada procentu likme visiem piedāvātajiem aizdevuma veidiem ir 10.8%. Vērts pieminēt, ka lielākai daļai publicēto aizdevumu platformā “Via Invest” ir nepieciešama atpirkšanas garantija. Atpirkšanas garantija ir investīciju nodrošinājums, kas garantē aizdevumu izsniedzēja saistības pret investori – apņemšanos atgriezt investēto pamatsummu, kā arī ieguldījuma periodā nopelnītos procentus gadījumā, ja aizdevuma atgriešana tiek kavēta ilgāk kā 60 dienas. Atpirkšanas garantija tiek nodrošināta konkrēta aizdevuma ietvaros un attiecas uz aizdevuma izsniedzēja saistībām pret investori.[70]

Platforma “Via Invest” ieguldītājiem piemēro 0 EUR komisijas maksu par reģistrāciju, platformas pakalpojumiem, ienākošajiem un izejošajiem maksājumiem, ieguldītāja profila slēgšanu un atskaiti, ko iespējams lejupielādēt no ieguldītāja profila. Savukārt, ja ieguldītājs vēlas saņemt no platformas individuāli sagatavotu atskaiti, tas izmaksās 20 EUR un neaktīva konta apkalpošana ieguldītājiem izmaksā 2 EUR mēnesī (līdz atlikums sasniedz 0 EUR).

Pēc darba autores domām vadošā aizdevumu kopfinansēšanas platforma Latvijā ir “Mintos”, jo platformas piesaistītie ieguldījumi aizdevumiem 2021. gadā bija gandrīz 10 reizes lielāki nekā platformā “Twino” un 29 reizes augstāki nekā platformā “Via Invest”. Platformā “Mintos” arī ir reģistrējies lielāks skaits ieguldītāju, nekā platformās “Twino” un “Via Invest”, kas liecina par to, ka ieguldītāji sniedz priekšrocību “Mintos” platformā piedāvātajiem pakalpojumiem un publicētajiem aizdevumiem. “Mintos” piedāvā arī plašākas ieguldījuma

iespējas, piedāvājot ieguldītājiem ieguldīt 9 aizdevuma veidos, kā arī platformā piedāvā finansēt aizdevumus lielāks skaits aizdevuma izsniedzēju. Salīdzinot trīs kopfinansēšanas platformas pēc piedāvātajām gada procentu likmēm ieguldītājiem par aizdevumu finansēšanu, platforma “Via Invest” piedāvātā augstāko vidējo procentu likmi – 10.8%, pēc tam seko platforma “Mintos” ar 10.16% un pēdējā vietā ir “Via Invest” platforma, kuras vidējā procentu likme visiem aizdevuma termiņiem ir 9.3%.

3.2. Kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojums Lietuvā

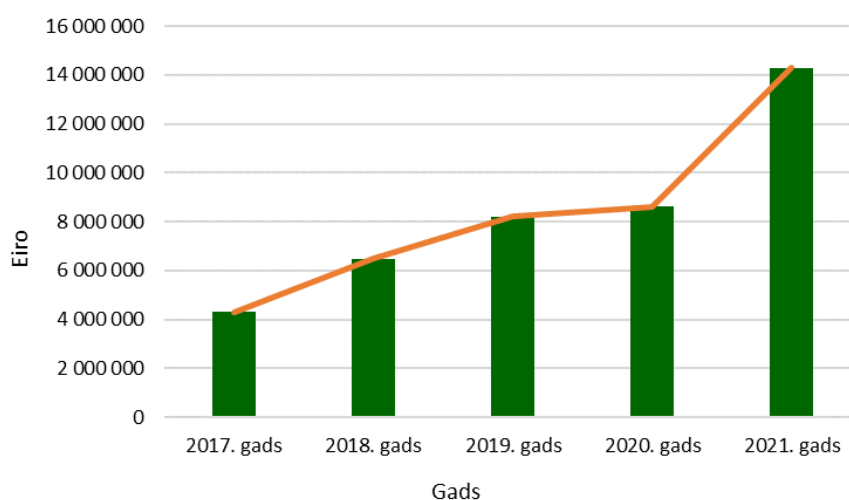
Lietuvas Bankas uzturētajā publiskajā kopfinansēšanas platformu operatoru sarakstā ir uzskaitītas 22 kopfinansēšanas platformas. Sarakstā uzskaitītās platformas ir saņēmušas Lietuvas Bankas atļauju piedāvāt kopfinansēšanas pakalpojumus Eiropas Savienības valstīs. Trīspadsmit no kopfinansēšanas platformām piedāvā ieguldītājiem finansēt izsniegtos aizdevumus – “Savy”, “EstateGuru”, “FinBee”, “NEO Finance”, “Nordstreet”, “Procentas”, “Heavy Finance”, “Iban Online”, “Profitus”, “Rontgen”, “Letsinvest”, “HST Komunikācijas” un “FinoMark”. “InReno” ir Lietuvas pirkt-nomāt kopfinansēšanas platforma, kas ļauj investoriem viegli ieguldīt atlasītos īres īpašumos. Platforma “InReno” ļauj uzņēmumiem saņemt aizdevumus nekustamo īpašumu nomai. Četras no augstāk uzskaitītajām aizdevumu kopfinansēšanas platformām piedāvā finansēt izsniegtos nekustamā īpašuma aizdevumus. Pārējās kopfinansēšanas platformas, kas ir iekļautas Lietuvas Bankas uzturētajā kopfinansēšanas platformu operatoru sarakstā vēl nav sākušas piedāvāt savus pakalpojumus ieguldītājiem un aizdevumaņēmējiem. Darba autore izpētīs trīs Lietuvas aizdevumu kopfinansēšanas platformas – “Savy”, “Heavy Finance” un “NEO Finance”.

“Savy”, kas dibināta 2014. gadā, ir pirmā aizdevumu kopfinansēšanas platforma Lietuvā un to pārvalda uzņēmums UAB Bendras finansavimas. “Savy” ir aizdevumu kopfinansēšanas platforma, kas kalpo kā tiešsaistes telpa, kurā aizņēmēji var pieteikties aizdevumiem un ieguldītāji var finansēt projektus/aizdevumus. “Savy” sniedz iespēju iegūt finansējumu fiziskām un juridiskām personām. Atšķirībā no citām aizdevumu kopfinansēšanas platformām, “Savy” neizmanto depozīta kontu, lai iekasētu naudu vai sadalītu maksājumus. Platforma sasaista ieguldītājus un aizņēmējus tieši caur viņu bankas kontiem.

Kopfinansēšanas platforma “Savy” piedāvā 9 aizdevuma veidus – patēriņa kredīts, aizdevumu refinansēšana, mājokļa uzlabošanas aizdevums, auto aizdevums, nekustamā īpašuma aizdevums, aizdevums medicīnas un veselības aprūpes pakalpojumiem, aizdevums studiju finansēšanai, aizdevums uzņēmumiem un aizdevums jauni izveidotiem uzņēmumiem.

Aizdevumu kopfinansēšanas platforma “Savy” atbalsta arī dažādus sociālos notikumus un apvieno cilvēkus sociālo projektu finansēšanai. “Savy” platformā šobrīd ir publicēti sejošie sociālie projekti – atbalsts Ukrainai, atbalsts organizācijai “Save The Children”, atbalsts *Santara* klīnikai un atbalsts pārgājienam *Snaigē*.

Kopfinansēšanas platformā “Savy” ir pieejami vispārīgi statistikas dati par izsniegtajiem aizdevuma apjomiem fiziskām un juridiskām personām, procentu likmēm un aizdevumu apjomu sadalījums pēc aizdevuma veidiem. Lai veiktu kopfinansēšanas platformas piesaistītā finansējuma apjoma analīzi, darba autore izmanto P2PMarketData.com mājaslapā pieejamos statistikas datus. 3.4. attēla diagrammā ir redzams platformas “Savy” piesaistītais ieguldījumu apjoms aizdevumiem laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam.

3.4. att. Platformas “Savy” piesaistīto ieguldījumu apjoms aizdevumiem laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam

Avots: Autore izveidots, pamatojoties uz [54].

Aplūkojot diagrammu var secināt, ka kopfinansēšanas platformas “Savy” piesaistītais ieguldījumu apjoms aizdevumiem ar katru gadu pieaug. 2021. gadā piesaistītais ieguldījumu apjoms bija 14 289 000 EUR, kas ir pieaugums par 5 661 000 EUR, salīdzinājumā ar 2020. gadu. 2020. gadā bija novērojams mazākais pieaugums piesaistīto ieguldījumu apjomam, apjoms pieauga par 428 000 EUR, salīdzinājumā ar 2019. gadu. Pēc darba autores domām 2022. gadā piesaistīto ieguldījumu apjoms arī pieaugs, jo ar Eiropas Savienības kopfinansēšanas regulas pieņemšanu un stāšanos spēkā kopfinansēšanas platformas “Savy” pakalpojumi ir pieejami ieguldītājiem un aizņēmējiem visās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Kopumā kopfinansēšanas platforma “Savy” ir izsniegusi fiziskām personām aizdevumus 50 974 010 EUR apjomā un fizisko personu aizdevumu vidējā gada procentu likme ir 21.33%. Savukārt juridiskām personām visā platformas darbības laikā tika izsniegti aizdevumi 3 155 773 EUR apjomā un juridisko personu aizdevumu vidējā gada procentu likme ir 13%. “Savy” kopfinansēšanas platformā ir reģistrējušies 12 512 ieguldītāji. Platforma “Savy”

investoriem nepiemēro komisijas maksu par ieguldījumu veikšanu, bet aizdevumuņēmējiem piemēro komisijas maksas, kas saistītas ar aizdevumu. Fiziskām personām platforma piemēro sekojošas komisijas maksas par aizdevumu:

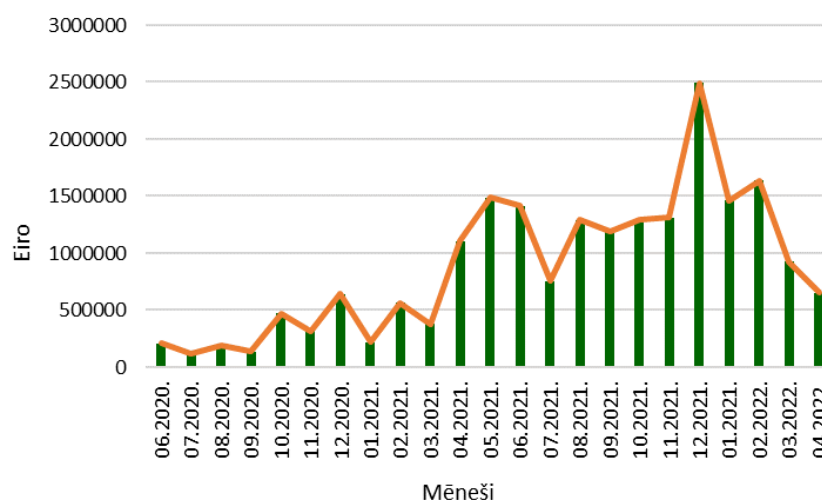
- Gada procentu likme – no 5%;
- Maksa par starpnieka pakalpojumiem saskaņā ar individuālo grafiku – 1 – 9.5% no aizdevuma summas;
- Mēneša maksa par starpnieka pakalpojumiem – 0.1 – 1% no aizdevuma summas;
- Maksa par izmaiņām aizdevuma termiņā - 20 EUR.[62]

Savukārt juridiskām personām tiek piemērotas tādas komisijas maksas kā:

- Gada procentu likme – no 5%;
- Vienreizēja aizdevuma līguma slēgšanas maksa – 1 – 6% no aizdevuma summas;
- Mēneša maksa par starpnieka pakalpojumiem – 0.1 – 0.6% no aizdevuma summas.[62]

Platforma “Heavy Finance” tika dibināta 2020. gada 8. jūnijā. “Heavy Finance” ir aizdevumu kopfinansēšanas platforma, kas izsniedz aizdevumus maziem un vidējiem lauksaimniekiem, mežsaimniekiem, ceļu būves un infrastruktūras veidošanas uzņēmumiem.[24] Lauksaimniekiem ir iespējams platformā “Heavy Finance” noformēt tāds aizdevumus, kā aizdevumus iekārtām un tehnikai, aizdevumus aramzemei un aizdevumus apgrozāmajiem līdzekļiem.

“Heavy Finance” tīmekļa vietnē ir pieejama aizdevumu un investoru statistika, kā arī padziļināta informācija par aizdevumiem un to piešķirtajiem riska vērtējumiem. 3.5. attēla diagrammā ir atspoguļoti kopfinansēšanas platformas “Heavy Finance” izsniegto aizdevumu apjoms laika periodā no 2020. gada jūnija līdz 2022. gada aprīlim.

3.5. att. Platformas “Heavy Finance” izsniegto aizdevumu apjoms laika posmā no 2020. gada jūn. līdz 2022. gada apr.

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [26].

Sakarā ar to, ka platforma “Heavy Finance” sāka savu darbību tikai 2020. gadā, nav pieejams liels statistikas datu daudzums, bet no pieejamiem statistikas datiem var secināt, ka 2021. gadā izsniegto aizdevumu apjoms ir bijis lielāks nekā 2020. gadā, kas liecina par to, ka platformas piedāvātie pakalpojumi ir aktuāli uzņēmumiem, kas darbojas lauksaimniecības jomā un tie izmanto šo finansējuma piesaistīšanas veidu. 2021. gada decembrī bija izsniegts lielākais aizdevumu apjoms – 2 492 553 EUR, kas salīdzinājumā ar 2021. gada novembri pieauga par 1 183 513 EUR. Autores prāt, lauksaimniecības nozare ir specifiska, jo to ietekmē sezonālitate un laikapstākļi. Neprognozējamie laikapstākļi var nest zaudējumus lauksaimniekiem un, lai turpinātu savu darbību tiem ir jāmeklē papildus finansējums. “Heavy Finance” piedāvātie pakalpojumi ir alternatīva tradicionālajiem bankas aizdevumiem.

Kopfinansēšanas platforma “Heavy Finance” kopumā ir izsniegusi 629 aizdevumus – 20 512 949 EUR vērtībā. Vidējā gada procentu likme, kas tiek noteikta aizdevumiem ir 11.89%, vidējā aizdevumu summa ir 32 612 EUR un vidējais aizdevuma termiņš ir 28 mēneši. Platformā ir reģistrējušies 4 096 ieguldītāji un vērts pieminēt, ka vidēji vienu aizdevumu finansē 54 investori.[26]

Investoriem ieguldot savus naudas līdzekļus platformas “Heavy Finance” izsniegtajos aizdevumos ir jāreķinās ar tādām komisijas maksām, kā:

- Aizņēmēja kavēto maksājumu administrēšana saskaņā ar aizdevuma līgumu - 0.1% no kavētās maksājuma summas;
- Ja ieguldītājs ir nolēmis pārdot prasījuma tiesības otrreizējā tirgū tam ir jāmaksā platformai 1% no nodotās prasījuma tiesību nominālvērtības.[25]

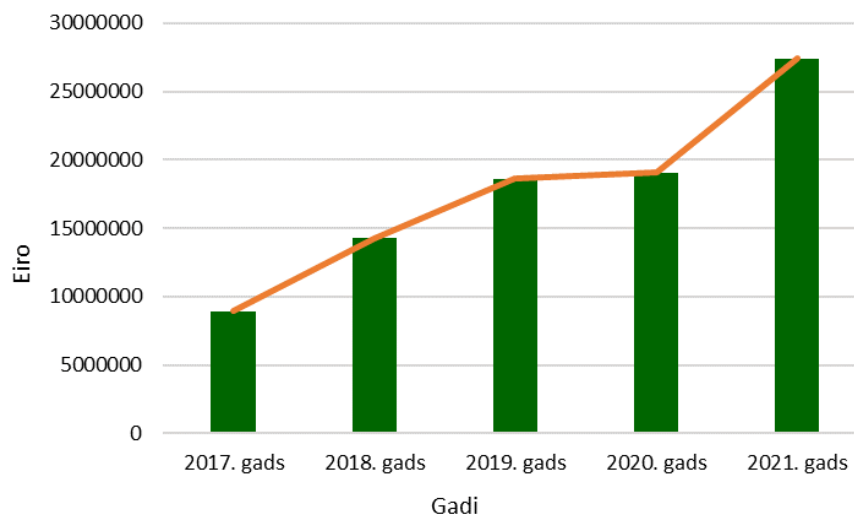
Savukārt lauksaimniecības uzņēmumiem, kas izvēlās noformēt aizdevumu kopfinansēšanas platformā “Heavy Finance” ir jāņem vērā tādas izmaksas, kā:

- Platformas komisijas maksa – 1 – 8% no finansētā aizdevuma summas;
- Līguma izbeigšanas maksa – 5% no atlikušās aizdevuma summas, kas jāatmaksā;
- Administratīvā komisijas maksa par aizdevuma līguma saistību nepildīšanu – 35 EUR;
- Ķīlas reģistrācija un administrēšana (vienam dokumentam) – 450 EUR;
- Ķīlas līguma grozīšana vai precizēšana (vienam dokumentam) – 400 EUR.[25]

2014. gadā dibinātā aizdevumu kopfinansēšanas platforma “NEO Finance” ir lielākā kopfinansēšanas platforma Lietuvā. “NEO Finance” platforma darbojas kā starpnieks un tieši savieno ieguldītājus un aizņēmējus ar nolūku, lai ieguldītāji varētu gūt lielāku atdevi no sava ieguldījuma. Platforma piedāvā aizņēmējiem patēriņa kredītus un uz doto brīdi platformā ir pieejami divi aizdevumu veidi – aizdevums mājokļa remontam un refinansēšana (aizdevumu apvienošana). Platforma visiem publicētajiem aizdevumiem piešķir kredītreitingu, kas nosaka

ieguldījumu riska līmeni. Kredītreitings ir diapazonā no A+ līdz C-. NEO Finance nodrošina arī e-norēķinu jeb maksājumu iniciēšanas pakalpojumu e-veikalā ar nosaukumu *Neopay*.

“NEO Finance” mājaslapā ir pieejama statistika par ieguldītājiem un aizņēmējiem, izsniegto aizdevumu apjomu, vidējām gada procentu likmēm un detalizēta informācija par aizdevumiem pēc to piešķirtā kredītreitings. 3.6. attēlā ir atspoguļots “NEO Finance” platformas izsniegtais aizdevumu apjoms laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam.

3.6. att. Platformas “NEO Finance” izsniegtais aizdevumu apjoms laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [52].

Aplūkojot 3.6. attēlā redzamo diagrammu var secināt, ka “NEO Finance” platformas izsniegtais aizdevumu apjoms ar katru gadu pieaug. 2021. gadā bija lielākais izsniegtais aizdevumu apjoms – 27 389 096 EUR. Salīdzinājumā ar 2020. gadu, 2021. gadā izsniegtais aizdevumu apjoms pieauga par 8 306 126 EUR. Mazākais pieaugums izsniegto aizdevumu apjomā - 458 804 EUR - bija 2020. gadā, kas varētu būt saistīts ar Covid-19 pandēmijas sākumu Lietuvā. Vidēja gada procentu likme aizdevumiem kopfinansēšanas platformā “NEO Finance” ir 15.26%, vidējā aizdevumu summa ir 3 213 EUR un vidējais aizdevumu termiņš ir 58 mēneši. Kopfinansēšanas platformā “NEO Finance” ir reģistrējušie 13 939 aktīvie ieguldītāji un katrs no ieguldītājiem vidēji finansē 220 aizdevumus.

Kopfinansēšanas platforma “NEO Finance” piemēro komisijas maksu par vēstuļu un dokumentu sagatavošanu par kontiem (4.99 – 9.99 EUR), naudas līdzekļu iemaksu un izmaksu no konta (0.15 – 3.99 EUR) un neaktīvu kontu (0.99 – 2.99 EUR mēnesī).

Autores prāt, vadošā aizdevumu kopfinansēšanas platforma Lietuvā ir “NEO Finance”, jo ar dotās kopfinansēšanas platformas palīdzību tiek finansēts lielāks aizdevumu apjoms un platformu lieto lielāks ieguldītāju skaits. Salīdzinot platformas pēc piedāvāto aizdevumu veidiem, viennozīmīgi “Savy” platformā aizņēmējiem un ieguldītājiem ir pieejams lielāks aizdevumu veidu klāsts, kur pretēji “Heavy Finance” izsniedz un piedāvā finansēt aizdevumus,

kas saistīti tikai ar lauksaimniecības nozari un platformā “NEO Finance” ir pieejami tikai patēriņa kredīti. Skatoties no aizdevumuņēmēju perspektīvas izdevīgākā kopfinansēšanas platforma aizdevuma saņemšanai ir platformas “Heavy Finance” (lauksaimniekiem) un “NEO Finance”, jo dotās platformas piedāvā zemākās gada procentu likmes. Savukārt skatoties no ieguldītāju perspektīvas, izdevīgākā kopfinansēšanas platforma ir “Savy”, tajā investori saņems lielākus ienākumus no aizdevumu finansēšanas. Visās trīs kopfinansēšanas platformās lielākā komisijas maksu daļa tiek piemērota aizdevumuņēmējiem un komisijas maksa katrā platformā ir atšķirīga.

3.3. Kopfinansēšanas platformu piedāvāto pakalpojumu raksturojums Igaunijā

Igaunijā kopumā darbojas 14 kopfinansēšanas platformas – “Bondora”, “Estate Guru”, “Iuvo”, “Crowdestate”, “Efinza”, “Swaper”, “Monestro”, “Bondkick”, “Reinvest24”, “TFGcrowd”, “WiseFund”, “Income”, “Mocasa” un “LandEx”. Igaunijā nav publiski pieejama informācija par to, kuras kopfinansēšanas platformas ir saņēmušas licences un atļaujas piedāvāt kopfinansēšanas pakalpojumus, bet pēc darba autores izpētes kopfinansēšanas platformas “Bondora”, “Estate Guru”, “Iuvo”, “Crowdestate” un “Bondkick” ir licencētas kopfinansēšanas platformas pēc Eiropas Savienības prasībām. Lielākā daļa no kopfinansēšanas platformām, kas darbojas Igaunijā ir aizdevumu kopfinansēšanas platformas. Darba autore iepazīsies ar kopfinansēšanas platformu “Iuvo”, “Bondora” un “Crowdestate” piedāvātajiem pakalpojumiem, piesaistīto ieguldījumu apjomu, komisijas maksām un citiem aspektiem.

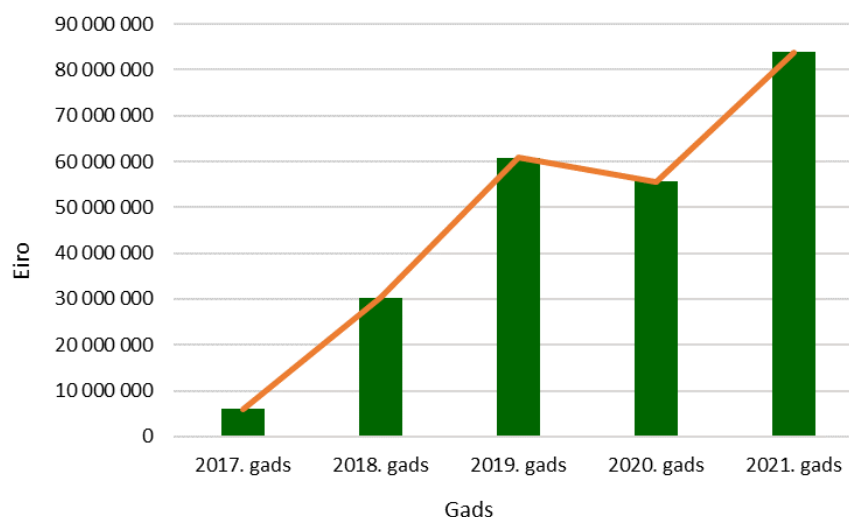
2016. gadā dibinātā aizdevumu kopfinansēšanas platforma “Iuvo” ļauj ieguldītājiem investēt aizdevumos, kurus izsniedz nebanku finanšu iestādes (aizdevumu izsniedzēji), galvenokārt, no Bulgārijas, Rumānijas, Polijas un Krievijas. Investoriem ir iespējams ieguldīt savus līdzekļus izsniegtajos patēriņa kredītos, īstermiņa aizdevumos, biznesa aizdevumos, auto aizdevumos un nekustamā īpašuma aizdevumos. Šobrīd “Iuvo” primārajā tirgū ir pieejami ieguldījumiem desmit “ICredit Poland” izsniegtie patēriņa kredīti, savukārt platformas otrreizējā tirgū ir pieejami desmit patēriņa kredīti, ko izsniegusi “EasyCredit” finanšu iestāde. Visiem platformā piedāvātajiem aizdevumiem ir 100% atpiršanas garantija no aizdevuma izsniedzēja. Ja aizdevumaņēmējs nespēj vairs atmaksāt noformēto aizdevumu, aizdevumu izsniedzējs atmaksā investoram atlikušo neatmaksāto ieguldījuma pamatsummu.

Kopfinansēšanas platformā “Iuvo” savus izsniegtos aizdevumus piedāvā 15 nebanku finanšu iestādes. Katram aizdevumu izsniedzējam ir izveidots profils, kurā ir pieejama informācija par iestādi un tās izsniegtajiem aizdevumiem (noteiktās gada procentu likmes,

aizdevuma veidi), kā arī katra aizdevuma izsniedzēja profilā ir pieejami to gada pārskati. Vērts pieminēt, kas visiem platformā “Iuvo” piedāvātajam aizdevumam ir piešķirta iespējamā riska pakāpe/līmenis.

“Iuvo” kopfinansēšanas platforma investoriem piedāvā divas ieguldīšanas metodes – manuālo un automātisko. Manuālā ieguldīšana ietver aizdevumu atlasīšanu, filtrētu pēc investora vēlamajiem kritērijiem primārajā vai otrreizējā tirgū, to pievienošanu grozam un ieguldījumu apstiprināšanu. Automātiskā ieguldīšana ir viena vai vairāku portfeļu izveide ar aizdevumu parametru kombināciju. Tas sadala investora pieejamos līdzekļus atbilstoši viņa vēlamajiem kritērijiem. Automātiskās ieguldīšanas galvenā priekšrocība ir tā, ka pieejamie līdzekļi no saņemtajiem maksājumiem tiek automātiski reinvestēti. Tādā veidā investori optimizē savu ieguldījumu ienesīgumu bez papildu darbībām.

3.7. attēlā redzamajā diagrammā ir atspoguļots piesaistītais ieguldījumu apjoms aizdevumiem ar kopfinansēšanas platformas “Iuvo” palīdzību laika periodā no 2017. gada līdz 2021. gadam.

3.7. att. Platformas “Iuvo” piesaistīto ieguldījumu apjoms aizdevumiem laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [30].

2021. gadā piesaistītais ieguldījumu apjoms aizdevumiem kopfinansēšanas platformā “Iuvo” bija 83 780 000 EUR, kas ir par 28 156 000 EUR vairāk nekā 2020. gadā. No 2017. gada līdz 2019. gadam ir novērojama pieauguma tendence piesaistīto ieguldījumu apjomam, kas liecina par to, ka platformas piedāvātie ieguldīšanas pakalpojumi ir aktuāli investoru vidū. 2020. gadā piesaistītais ieguldījumu apjoms aizdevumiem samazinājās par 5 207 000 EUR, salīdzinājumā ar 2019. gadu, kas autores prāt, ir cieši saistīts ar Covid-19 ietekmi uz uzņēmumu darbību un patērētāju paradumiem. Kopš darbības uzsākšanas 2016. gadā, “Iuvo” piesaistīja 30 929 lietotājus (investorus) no vairāk nekā 160 valstīm, kas kopumā platformā ieguldīja

273 996 193 EUR. Aizdevumu izsniedzēju noteiktās gada procentu likmes variē no 4% līdz 20%.

Kopfinansēšanas platforma "Iuvo" nepiemēro komisijas maksu ieguldījumiem un kontu papildināšanai, bet komisijas maksa tiek piemērota aizdevumu pārdošanai otrreizējā tirgū (1% no pārdotās summas) un naudas līdzekļu izņemšanai no konta (divas reizes mēnesī ir iespējams izņemt no sava konta naudas līdzekļus bez maksas, bet katra nākamā izņemšana ieguldītājiem izmaksā 1 EUR, 2 BGN, 5 RON, 5 PLN).

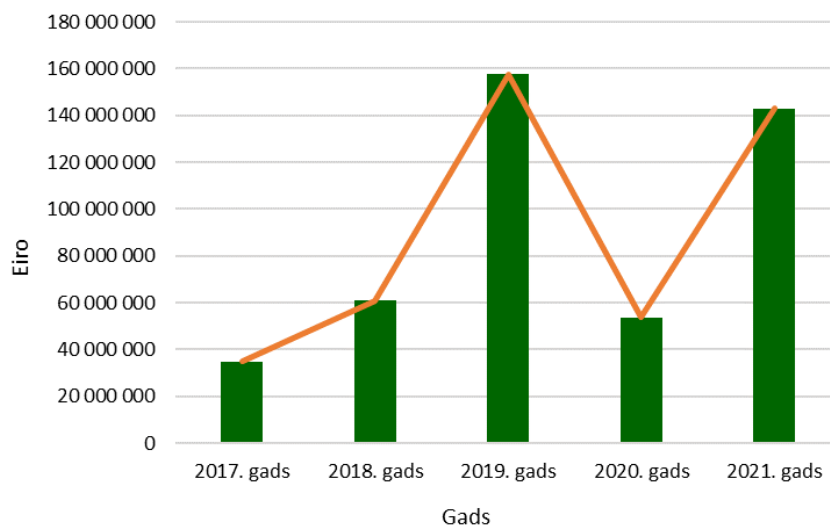
2008. gadā dibinātā platforma "Bondora" ir viena no vecākajām tiešsaistē pieejamajām aizdevumu kopfinansēšanas platformām. "Bondora" darbojās gan kā aizdevumu kopfinansēšanas platforma, gan kā aizdevumu izsniedzējs. Aizdevumu kopfinansēšanas platforma apkalpo aizdevējus (investorus) un aizdevuma izsniedzējs piešķir aizdevumus un piesaista ieguldītājus aizdevuma finansēšanai. "Bondora" ir vienīgais aizdevumu izsniedzējs savā platformā, kas darbojas kā starpnieks starp ieguldītājiem un aizņēmējiem. Kopfinansēšanas platforma "Bondora" izsniedz un piesaista finansējumu patēriņa un biznesa aizdevumiem. Lielākajai daļai aizņēmēju, kas izmanto "Bondora" pakalpojumus, ir nepieciešams aizdevums jaunas automašīnas iegādei, mājokļa renovēšanai vai finansējums, lai uzsāktu vai paplašinātu savu uzņēmējdarbību. Caur platformu "Bondora" ir iespējams arī piesaistīt finansējumu izglītībai, ceļojumiem un medicīnas pakalpojumiem. "Bondora" piedāvā nodrošinātus un nenodrošinātus aizdevumus.

Ieguldot līdzekļus ar platformas "Bondora" palīdzību, investoriem ir vairākas izvēles iespējas ieguldījumu veikšanai:

- Manuālā ieguldīšana - investori varat izvēlēties aizdevumus paši un filtrēt tos pēc kritērijiem, piemēram, valsti, procentu likmi un platformas piešķirto reitingu, lai atrastu sev piemērotus piedāvājumus;
- "Portfolio Manager" pakalpojums - iesācējiem piemērots risinājums, pakalpojuma ietvaros investori varat pielāgot sava portfeļa riska līmeni, mainot riska un ieguldījuma atdeves lielumus;
- "Portfolio Pro" pakalpojums – daļēji automātisks ieguldījumu pakalpojums, kurā ir pieejamas lielāks filtrēšanas kritēriju skaits, tostarp procentu likmes, aizdevuma izcelsmes valsts, aizdevuma ilgums utt.;
- "Go & Grow" pakalpojums – piedāvā investoriem ieguldīt līdzekļus izveidotos aizdevuma portfeļos ar 6.75% atdevi un iespēju izņemt naudas līdzekļus jebkurā laikā.

Kopš darbības sākšanas kopfinansēšanas platforma "Bondora" ir izsniegusi aizdevumus 605 429 043 EUR vērtībā un aizdevumiem noteiktā vidējā gada procentu likme ir 27.2%.

Vidējā aizdevuma summa ir 2 600 EUR un vidēji aizdevumi tiek izsniegti uz 53 mēnešiem. Kā arī kopfinansēšanas platformu izmanto vairāk nekā 140 000 ieguldītāju. 3.8. attēla diagrammā ir redzams platformas “Bondora” piesaistītais finansējuma apjoms aizdevumiem laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam.

3.8. att. Platformas “Bondora” piesaistīto ieguldījumu apjoms aizdevumiem laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [7].

2021. gadā platforma “Bondora” piesaistīja 142 942 000 EUR aizdevumu finansēšanai, kas ir par 89 093 000 EUR vairāk nekā 2020. gadā. 2020. gadā ir novērojams straujš samazinājums piesaistīto ieguldījumu apjomā, ieguldījumu apjoms samazinājās par 103 756 000 EUR, salīdzinājumā ar 2019. gadu. Covid-19 pandēmijas sākumā daudzi investori vēlējās atteikties no saviem finansētajiem aizdevumiem vai pārdot tos otrreizējā tirgū, kas radīja lielus izaicinājumus platformai “Bondora”. Lai noturētu investorus kopfinansēšanas platforma “Bondora” investoriem sāka piedāvāt jaunu pakalpojumu – “Go and Glow” – kas sniedz investoriem 6.75% atdevi gadā un sniedz iespēju saņemt savu ieguldīto naudu katru dienu. Skatoties ieguldījumu apjomu piecu gadu griezumā lielākais piesaistītais ieguldījumu apjoms aizdevumiem bija 2019. gadā – 157 605 000 EUR.

Platforma “Bondora” gūst ieņēmumus no patēriņa kredītu finansēšanas un apkalpošanas. Kopfinansēšanas platforma gūst ieņēmumi no pieciem pakalpojumiem:

- Līguma maksa, kas tiek piemērota aizņēmējiem pēc aizdevuma pamatsummas izsniegšanas;
- Ikgadējā pārvaldības maksa, kas tiek piemērota aizņēmējiem visā aizdevuma atmaksas periodā;
- B Secure - tas ir pakalpojums, kas aizņēmējiem piedāvā pilnīgu elastību aizdevuma atmaksas grafika pārvaldībā, ja mainās viņu personīgie finansiālie apstākļi;

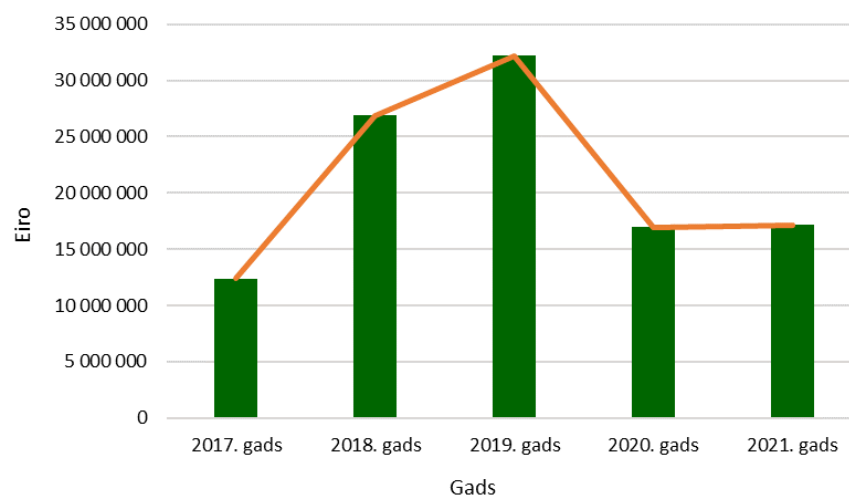
- Procenti, kas nopelnīti par nepārdotajiem aizdevuma parādiem;
- Naudas līdzekļu izņemšanas maksa “Go and Glow” pakalpojumam (1 EUR par izņemšanu neatkarīgi no konta lieluma).

Lielākā daļa no piemērotajām komisijas maksām ir noteiktas aizņēmējiem, savukārt investoriem netiek piemērota maksa par ieguldījumu veikšanu.

“Crowdestate” ir nekustamā īpašuma kopfinansēšanas platforma, kas piedāvā augstas kvalitātes, iepriekš pārbaudītas nekustamā īpašuma, uzņēmējdarbības un hipotekāro kredītu ieguldījumu iespējas ar dažādiem riska profiliem, laika perspektīvu un sagaidāmo peļņu. Platformas attiecības ar pieredzējušiem nekustamā īpašuma attīstītājiem nodrošina piekļuvi nekustamā īpašuma projektiem, kas vēl nav pieejami nekustamā īpašuma tirgū. Crowdestate ir pirmā nekustamā īpašuma kopfinansēšanas platforma Igaunijā un ir viena no vadošajām platformām Eiropā.[12]

Platformā “Crowdestate” investori var ieguldīt naudas līdzekļus nekustamajā īpašumā un uzņēmumu aizdevumos. Aizdevumu un projektu termiņi variē no 6 mēnešiem līdz 6 gadiem. Platformā ir pieejama plaša informācija par uzņēmumiem, kas piedāvā investīciju iespējas, kā arī pieejama plaša informācija par piedāvātajiem projektiem un aizdevumiem (ieguldījuma veids, termiņš, gada procentu likme, aktīvu klase), platforma arī veic katra uzņēmuma SWOT analīzi. “Crowdestate” piedāvā investoriem arī automātiskās investēšanas funkciju, kas ļauj tiem veikt ieguldījumus projektos pirms tie ir pilnībā finansēti. Šobrīd platformā “Crowdestate” investoriem ir pieejami 491 nekustamā īpašuma projekti. Vērts pieminēt, ka nekustamā īpašuma projekti nav bāzēti tikai Igaunijā, ir pieejami arī nekustamā īpašuma projekti no Latvijas, Itālijas, Rumānijas, Slovākijas, Portugāles un vēl citām valstīm. Investoriem ir iespējams veikt ieguldījumus primārajā tirgū un piedāvāt citiem investoriem savus ieguldījumus otrreizējā tirgū.

Kopš 2014. gada, “Crowdestate” platformā kopumā ir reģistrējušies 63 306 investori, kur 12 921 investori ir veikuši vismaz vienu ieguldījumu, savukārt 4 298 tiek uzskatīti par aktīviem investoriem. Ar kopfinansēšanas platformas “Crowdestate” palīdzību ir kopumā piesaistīts finansējums 118 903 067 EUR apmērā nekustamā īpašuma projektiem un aizdevumiem, un vidējā gada procentu likme projektiem un aizdevumiem ir 14.47%. Platformas “Crowdestate” mājaslapā ir pieejama vispārīga statistika par investoriem un to veiktajiem ieguldījumu apjomiem, pieejamo un veiksmīgi finansēto projektu skaitu, kā arī ir pieejami platformas gada pārskati. 3.9. attēla diagrammā ir atspoguļots platformas “Crowdestate” piesaistīto ieguldījumu apjoms nekustamā īpašuma projektiem un aizdevumiem laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam.

3.9. att. Platformas “Crowdestate” piesaistīto ieguldījumu apjoms nekustamā īpašuma projektiem un aizdevumiem laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam

Avots: Autores izveidots, pamatojoties uz [13].

2021. gadā platformas “Crowdestate” piesaistītais ieguldījumu apjoms nekustamā īpašuma projektiem un aizdevumiem bija 17 163 000 EUR, kas ir neliels pieaugums par 221 000 EUR salīdzinājumā ar 2020. gadu. 2020. gadā un 2021. gadā ir novērojami zemākie piesaistītie ieguldījumu apjomi, kas autores prāt, ir cieši saistīti ar Igaunijas valdības noteiktajiem ierobežojumiem cilvēku un preču kustībai. Ekonomiskā nenoteiktība piespieda nekustamo īpašumu attīstītājus iesaldēt vai apturēt savus nekustamā īpašuma projektus, projektu apturēšana arī ietekmēja investoru vēlmi veikt ieguldījumus, jo piedāvāto projektu skaits samazinājās. Samazinājums varētu būt arī saistīts ar jauno projektu augstajām izmaksām. Augstās projektu izmaksas ir cieši saistītas ar būvmateriālu cenu kāpumu, kā arī darba autore uzskata, ka būvmateriālu cenas nākotnē turpinās pieaugt, jo tika pārtrauktas būvmateriālu piegādes no Krievijas un Baltkrievijas uzņēmumiem.

Platforma “Crowdestate” ieguldītājiem un projektu īpašniekiem var piemērot tālāk minētās komisijas maksas:

- Projektu īpašniekiem tiek piemērota vienreizēja strukturēšanas maksa par ieguldījumu piesaistīšanu, padziļinātas izpētes veikšanu, kapitāla strukturēšanu un tiešo izmaksu segšanu – 4% no projekta summas;
- Platformas pakalpojumu izmantošanas ikmēneša komisijas maksa, kas sedz izmaksas par ieguldījumu uzturēšanu, pārvaldību un uzskaiti. Pakalpojumu izmantošanas komisijas maksa tiek noteikta individuāli katram nekustamā īpašuma projektam;
- Ja investora ieguldījumu ienesīgums ir pārsniedzis noteikto minimālo likmi, platforma “Crowdestate” piemēro tiem “veiksmes” komisijas maksu (20%), komisijas maksa tiek iekļauta investoru paredzamajā ienesīgumā;
- Komisijas maksa par ienākošajiem maksājumiem no citām valstīm;

- Visiem maksājumiem, kas ir veikti valūtā, kas nav eiro, tiek piemērota konvertācijas maksa.[14]

Pēc autores domām vadošā kopfinansēšanas platforma Igaunijā ir “Bondora”, jo tās piesaistīto ieguldījumu apjoms ir vairākas reizes lielāks, nekā platformās “Iuvo” un “Crowdestate” un platformu “Bondora” izmanto lielāks investoru skaits. Viena no galvenajām kopfinansēšanas platformas “Bondora” priekšrocībām, salīdzinājumā ar platformām “Iuvo” un “Crowdestate”, ir tas, ka platforma pati izsniedz aizdevumus, dotais modelis aizņēmējiem ir izdevīgāks, jo tas var noformēt aizdevumu un iegūt finansējumu vienā iestādē. Salīdzinot platformas pēc vidējās gada procentu likmes, “Bondora” investoriem sniedz augstāku ieguldījumu atdevi, bet “Crowdestate” zemāko. Apskatoties platformu piesaistīto ieguldījumu apjomu izmaiņas piecu gadu griezumā, var secināt, ka “Iuvo” kopfinansēšanas platformas darbību Covid-19 pandēmija skāra mazāk, jo 2020. gadā bija novērojams mazākais samazinājums ieguldījumu apjomā.

Kopfinansēšanas platformu “Iuvo” un “Bondora” piedāvātos aizdevuma veidus var uzskatīt par vienlīdzīgiem, jo tie investoriem piedāvā finansēt patēriņa kredītus un aizdevums uzņēmumiem, savukārt platforma “Crowdestate” piedāvā finansēt tikai nekustamā īpašuma projektus. Visām trīs platformām noteiktās komisijas maksas ir atšķirīgas, bet apvienojošā iezīmē ir tāda, ka lielākā daļa no komisijas maksām tiek piemērota aizņēmējiem un investoru ieguldījumiem netiek piemērota maksa, izņemot gadījumus, kad investors veic ieguldījumus citā valūtā un vēlās papildināt savu kontu vai izņemt naudas līdzekļus no tā.

SECINĀJUMI

Darba izvirzītais mērķis - ir izpētīt kopfinansēšanas iespējas Baltijas valstīs ir sasniegts. Apkopojot veiktā pētījuma un analīzes rezultātus, autore ir nonākusi pie sekojošiem secinājumiem:

1. Baltijas valstīs aizdevumu un paša kapitāla kopfinansēšana tiek regulēta ar Eiropas Savienības Regulu Nr. 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai;
2. Uz ziedojumiem balstītas un uz atlīdzību balstītās kopfinansēšanas platformas Baltijas valstīs netiek regulētas;
3. Ar Eiropas Savienības Regulas Nr. 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai pieņemšanu un stāšanos spēkā Baltijas valstu kopfinansēšanas platformas var piedāvāt savus pakalpojumus visās Eiropas Savienības dalībvalstīs;
4. Baltijas valstīs ir noteikti stingrāki noteikumi maksimālā piedāvājuma apjomam un investoru ieguldījumu apjomam, salīdzinājumā ar Amerikas Savienotajām Valstīm un Apvienoto Karalisti;
5. Baltijas valstīs kopumā darbojas 49 kopfinansēšanas platformas, kas piedāvā finansēt patēriņa aizdevumu un aizdevumus uzņēmumiem, nekustamā īpašuma projektus, pašu kapitālu un sociālos projektus, labdarības;
6. Vadošās kopfinansēšanas platformas Baltijas valstīs pēc piesaistītā ieguldījumu apjoma un reģistrēto investoru skaita ir "Mintos", "NEO Finance" un "Bondora". Latvijā dibinātā platforma "Mintos" 2021. gadā piesaistīja 186 066 021 EUR aizdevumu finansēšanai, Lietuvas platforma "NEO Finance" 2021. gadā piesaistīja ieguldījumus 27 389 096 EUR apmērā un Igaunijas platforma "Bondora" 2021. gadā piesaistīja 142 942 000 EUR aizdevumu finansēšanai;
7. 2020. gadā bija novērojama Covid-19 ietekme uz Baltijas valstu kopfinansēšanas platformu piesaistītajiem ieguldījumu apjomiem, kā arī piedāvāto aizdevumu un projektu skaitu;
8. Baltijas valstīs aizdevumu kopfinansēšanas platformas darbojas kā starpnieki starp investoriem un aizņēmējiem. Lielākā daļa no aizdevumu kopfinansēšanas platformām Baltijas valstīs piedāvā finansēt nebanku finanšu iestādes izsniegtos aizdevumus un tikai maza daļa no platformām izsniedz aizdevumus pašas;

9. Platformas Baltijas valstīs piedāvā plašas ieguldīšanas iespējas investoriem, piemēram, manuālo investēšanu, automātisko investēšanu un platformās izstrādātās ieguldīšanas stratēģijas;
10. Baltijas valstu kopfinansēšanas platformas piemēro komisijas maksas aizdevumu saņēmējiem, savukārt investoriem ieguldījumu veikšana un reģistrācija platformā ir bezmaksas.

PRIEKŠLIKUMI

Balstoties uz bakalaura darbā veiktajiem pētījumiem, darba autors izvirza šādus priekšlikumus:

1. Baltijas valsts kopfinansēšanas platformām jāsniedz plašāka informācija potenciālajiem investoriem un aizdevuma saņēmējiem, piemēram, izvietojot informāciju valstu kopfinansēšanas asociāciju tīmekļa vietnēs:
 - a. par piedāvātajiem aizdevumiem, aizdevumu veidiem un aizdevumu izsniedzējiem;
 - b. par piemērojamām komisijas maksām aizņēmējiem un investoriem, jo šobrīd informāciju par komisijas maksām ir sarežģīti atrast platformu tīmekļa vietnēs;
 - c. par to kā platformās darbojās finansējumu piesaiste nebanku finanšu iestāžu izsniegtajiem aizdevumiem vai platformas izsniegtajiem aizdevumiem;
2. Baltijas valstu kopfinansēšanas platformām nepieciešams pilnveidot savus piedāvātos aizdevuma veidus, jo uz doto brīdi lielākā daļa aizdevumu tiek izsniegta fiziskām personām. Ir liels uzņēmumu skaits, kuriem ir nepieciešams finansējums, bet to iespējas piesaistīt finansējumu ar kopfinansēšanas platformām Baltijas valstīs ir limitēta, jo platformas piedāvā tikai dažus pakalpojumus, kas fokusēti uz uzņēmējdarbību;
3. Kopfinansēšanas platformām ir jānorāda informācija par to kādu piesaistītā finansējuma izmaksāšanas modeli tās izmanto - “visu vai neko” (*all-or-nothing*) vai “paturēt visu” (*keep-it-all*), jo tas var mainīt aizdevuma saņēmēju pieprasījumu pēc platformu pakalpojumiem;
4. Platformām vajadzētu izstrādāt risku pārvaldības procedūras un veidot nodrošinājumus ķīlas un/vai naudas līdzekļu veidā, ko nodrošina aizdevumu saņēmēji, lai mazinātu riskus, kas saistīti ar aizņēmēju nespēju maksāt savas saistības, tādā veidā pasargājot platformas investorus no iespējamajiem zaudējumiem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. 24-7PressRelease. (2021). FundGreen to Launch as First Donation-Based Crowdfunding Platform Focused Solely on Helping The Environment. Pieejams: <https://www.24-7pressrelease.com/press-release/482822/fundgreen-to-launch-as-first-donation-based-crowdfunding-platform-focused-solely-on-helping-the-environment> [skatīts 29.11.2021].
2. Bank of Lithuania. Crowdfunding service providers. Pieejams: <https://www.lb.lt/en/crowdfunding-service-providers#ex-1-2> [skatīts 26.04.2022.].
3. Beaulieu, T., Sarker, S., Sarker, S. (2015). A conceptual framework for understanding crowdfunding. *Communications of the Association for Information Systems*, 37(1), 1.
4. Bednorz J. (2020). The History of Crowdfunding. Pieejams <https://p2pmarketdata.com/blog/history-of-crowdfunding/> [skatīts 29.11.2021].
5. Belleflamme, P., Lambert, T., Schwienbacher, A. (2014). Crowdfunding: Tapping the right crowd. *Journal of business venturing*, 29(5), 585-609.
6. Bernardino, S., & Santos, J. F. (2020). Crowdfunding: an exploratory study on knowledge, benefits and barriers perceived by young potential entrepreneurs. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(4), 81.
7. Bondora. Statistics. Pieejams: <https://www.bondora.com/en/public-statistics> [skatīts 14.05.2022.].
8. Bosaitė A., Grabys R. (2021). Lithuania: Is the EU's New Crowdfunding Regulation an Opportunity for Lithuania? Pieejams: <https://cobalt.legal/en/news-cases/lithuania-is-the-eus-new-crowdfunding-regulation-an-opportunity-for-lithuania> [skatīts 26.04.2022.].
9. Bouncken, R. B., Komorek, M., Kraus, S. (2015). Crowdfunding: The current state of research. *International Business & Economics Research Journal (IBER)*, 14(3), 407-416.
10. Cichy, J., Gradoń, W. (2016). Crowdfunding as a mechanism for financing small and medium-sized enterprises. *e-Finanse: Financial Internet Quarterly*, 12(3), 38-48.
11. CircleUp. Success stories. Pieejams: <https://circleup.com/success-stories> [skatīts 29.11.2021].
12. Crowdestate. About us. Pieejams: <https://crowdestate.eu/about> [skatīts 15.02.2022.].
13. Crowdestate. Crowdestate crowdfunding platform statistics. Pieejams: <https://crowdestate.eu/statistics>

14. Crowdestate. FAQ. Pieejams: <https://crowdestate.eu/faq> [skatīts 15.02.2022.].
15. **Cumming D., Hornuf L.** *The Economics of Crowdfunding: Startups, Portals and Investor Behavior*. Palgrave Macmillan, 2018. 185. – 218.lpp.
16. Dutta P. (2021). AngelList—A Step Towards Building Secured Future. Pieejams: <https://startuptalky.com/angellist-success-story/> [skatīts 29.11.2021].
17. Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) 2020/1503 par Eiropas kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem uzņēmējdarbībai un ar ko groza Regulu (ES) 2017/1129 un Direktīvu (ES) 2019/1937. Pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1503&from=EN>
18. European Commission. Crowdfunding explained. Pieejams https://ec.europa.eu/growth/access-finance-smes/guide-crowdfunding/what-crowdfunding/crowdfunding-explained_en [skatīts 06.11.2021.].
19. European Commission. Equity crowdfunding. Pieejams https://ec.europa.eu/growth/access-finance-smes/guide-crowdfunding/different-types-crowdfunding/equity-crowdfunding_en [skatīts 07.11.2021.].
20. European Commission. Peer-to-peer lending. Pieejams https://ec.europa.eu/growth/access-finance-smes/guide-crowdfunding/different-types-crowdfunding/peer-peer-lending_en [skatīts 06.11.2021.].
21. European Commission. Rewards-based crowdfunding. Pieejams https://ec.europa.eu/growth/access-finance-smes/guide-crowdfunding/different-types-crowdfunding/rewards-based-crowdfunding_en [skatīts 06.11.2021.].
22. Finanšu ministrija. Likumprojekts “Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likums”. Pieejams: <https://www.fm.gov.lv/lv/likumprojekts-kolektivas-finansesanas-pakalpojumu-likums> [skatīts 25.03.2022.].
23. Hasnan, B. (2019). A framework for Crowdfunding platforms to match services between funders and fundraisers. *The Journal of Industrial Distribution & Business*, 10(4), 25-31.
24. Heavy Finance. Par mums. Pieejams: <https://www.heavyfinance.lv/par-mums-heavy-finance> [skatīts 12.05.2022.].
25. Heavy Finance. Service rates for users of crowdfunding platform heavyfinance.eu [skatīts 12.05.2022.].
26. Heavy Finance. Statistics. Pieejams: <https://heavyfinance.com/statistics/> [skatīts 12.05.2022.].

27. Hill C., Hirschfield D. (2021). An introduction to crowdfunding. Pieejams: <https://www.taylorwessing.com/en/interface/2021/crowdfunding/an-introduction-to-crowdfunding-part-1---the-uk-landscape> [skatīts 01.05.2022.].
28. Hossain, M., Oparaocha, G. O. (2017). Crowdfunding: Motives, definitions, typology and ethical challenges. *Entrepreneurship Research Journal*, 7(2).
29. Howard Kennedy. Regulation of Crowdfunding in the UK, US and Israel – a comparative review. Pieejams: https://www.howardkennedy.com/en/latest/blog/regulation-of-crowdfunding-in-the-uk-us-and-israel_a-comparative-review [skatīts 01.05.2022.].
30. Iuvo Group. Statistics. Pieejams: https://www.iuvo-group.com/en/statistics/#/p0=general_statistics_page;p2=undefined;lang=en_US [skatīts 14.05.2022.].
31. Yasar, B. (2021). The new investment landscape: Equity crowdfunding. *Central Bank Review*.
32. Jenik, I., Lyman, T., Nava, A. (2017). Crowdfunding and financial inclusion. *CGAP (Consultative Group to Assist the Poor) working paper*, 41.
33. Jovanović, T. (2019). Crowdfunding: what do we know so far?. *International Journal of Innovation and Technology Management*, 16(01), 1950009.
34. Kallio, A., Vuola, L. (2020). History of crowdfunding in the context of ever-changing modern financial markets. In *Advances in Crowdfunding* (pp. 209-239). Palgrave Macmillan, Cham.
35. Katalkina, O., Saksonova, S. (2021). Comparative Analysis Of The European Union Crowdfunding Service Providers Regulation And Regulatory Barriers For Crowdfunding In The Baltic States. *New Challenges in Economic and Business Development–2021: Post-Crisis Economy*, 203.
36. Khrabrova, N., & Kushkhova, Z. (2021). Crowdfunding as a method of attracting investments in the form of platform solutions. *Казанский экономический вестник № 1 (51)*, 92.
37. Kirby, E., Worner, S. (2014). Crowd-funding: An infant industry growing fast. *IOSCO Research Department*, 1-62.
38. Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/331740>
39. Kontautas T., Asakavičius A. (2016). Lithuanian Parliament adopts the Law on Crowdfunding. Pieejams: <https://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/en%5B2%5D1.html#:~:text=Li%20thuanian%20Parliament%20adopts%20the%20Law%20on%20Crowdfunding&text=D>

- ear%20clients%20and%20cooperation%20partners,and%20equity%20based%20crowdfunding%20platforms [skatīts 25.03.2022.].
40. Krysik, A. (2018). Crowdfunding and Non-Profit Charities: Crafting Legitimate Profiles (Order No. 10841338). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2132025420), p. 12.
 41. Landström, H., Parhankangas, A., Mason, C. (Eds.). (2019). *Handbook of Research on Crowdfunding*. Edward Elgar Publishing, 3-4 lpp.
 42. Lukkarinen, A. (2020). Equity crowdfunding: Principles and investor behaviour. In *Advances in crowdfunding* (pp. 93-118). Palgrave Macmillan, Cham.
 43. Macht, S. A., Weatherston, J. (2014). The benefits of online crowdfunding for fund-seeking business ventures. *Strategic Change*, 23(1-2), 1-14.
 44. Ministru kabinets. Ar Kopfinansējuma pakalpojuma likumu veicinās kredītiestādēm alternatīva finansējuma pieejamību. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/ar-kopfinansējuma-pakalpojuma-likumu-veicinas-kreditiestadem-alternativa-finansejuma-pieejamibu> [skatīts 25.03.2022.].
 45. Mintos. Aizdevumu statistika. Pieejams: <https://www.mintos.com/lv/statistika/aizdevumu-statistika/> [skatīts 09.05.2022.].
 46. Mintos. Kā Mintos darbojas? Pieejams: <https://www.mintos.com/lv/ka-tas-darbojas/investe-ar-mintos/> [skatīts 05.05.2022.].
 47. Mintos. Kreditēšanas uzņēmumi. Pieejams: <https://www.mintos.com/lv/lending-companies/#overview> [skatīts 10.05.2022.].
 48. Mintos. Par investīcijām piemēroto izmaksu un saistīto maksu piemērs. Pieejams: <https://assets.mintos.com/0E2D3761-0FF9-DD08-76BB-682BA883AB12.pdf> [skatīts 10.05.2022.].
 49. Mintos. Par mums. Pieejams: <https://www.mintos.com/lv/par-mums/par-mums/> [skatīts 04.05.2022.].
 50. Mollick, E. (2014). The dynamics of crowdfunding: An exploratory study. *Journal of business venturing*, 29(1), 1-16.
 51. National Park Service. (2015). Joseph Pulitzer. Pieejams <https://www.nps.gov/stli/learn/historyculture/joseph-pulitzer.htm> [skatīts 29.11.2021].
 52. NEO Finance. Statistics. Pieejams: <https://www.neofinance.com/en/statistics> [skatīts 13.05.2022.].
 53. Nonninger L. (2018). Block.one just raised a \$4 billion ICO. Pieejams: <https://www.businessinsider.com/blockone-raises-4-billion-ico-2018-6> [skatīts 29.11.2021].

54. P2PMarketData. SAVY Statistics. Pieejams: <https://p2pmarketdata.com/platforms/savy/statistics/> [skatīts 11.05.2022.].
55. Perzhanovskiy N. (2021). FCA regulations for crowdfunding in 2021. Pieejams: <https://justcoded.com/blog/fca-regulations-of-crowdfunding-in-2018/#:~:text=FCA%20regulations%20for%20crowdfunding%20in%202021&text=In%20the%20UK%2C%20you%20cannot,type%20will%20face%20stricter%20laws.> [skatīts 04.05.2022.].
56. Puišys R. (2017). Legal Speed Brief 2017 January. Pieejams: https://www.eversheds-sutherland.com/global/en/what/articles/index.page?ArticleID=en/global/Lithuania/en/Legal_Speed_Brief_2017_January [skatīts 25.04.2022.].
57. Quesada, C. (2018). Crowdfunding in Europe. In S. Grundmann (Ed.), *European Contract Law in the Digital Age* (pp. 103-134). Intersentia. doi:10.1017/9781780686431.004
58. Ralcheva, A., Roosenboom, P. (2020). Forecasting success in equity crowdfunding. *Small Business Economics*, 55(1), 39-56.
59. Robano, V. (2018). Case study on crowdfunding.
60. Roberts Space Industries. (2021). Funding. Pieejams: <https://robertsspaceindustries.com/funding-goals> [skatīts 29.11.2021].
61. Sadzius, T., & Sadzius, L. (2018). Crowd funding regulation in the Baltic Region. *International Journal of Business and Social Science*, 9(2), 99-110.
62. Savy. Palūkanos ir mokesčiai. Pieejams: <https://gosavy.com/palukanos-ir-mokesčiai/> [skatīts 11.05.2022.].
63. Schwienbacher, A., Larralde, B. (2010). Crowdfunding of small entrepreneurial ventures. *Handbook of entrepreneurial finance, Oxford University Press, Forthcoming*.
64. Šulte M. (2018). Revolūcija finanšu jomā — savstarpējo aizdevumu nozares aizsākumi. Pieejams <https://www.lafpa.lv/lv/blog/revolucija-finansu-joma-savstarpejo-aizdevumu-nozares-aizsakumi/> [skatīts 29.11.2021].
65. The World Bank. (2013). Crowdfunding's Potential for the Developing World. Pieejams: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/409841468327411701/pdf/84000WP0Box380crowdfunding0study00.pdf> [skatīts 29.11.2021].
66. TWINO. Aizdevumu izsniedzēji. Pieejams: <https://www.twino.eu/lv/loan-originators/> [skatīts 10.05.2022.].
67. TWINO. Cenrādis. Pieejams: <https://www.twino.eu/lv/fees/> [skatīts 10.05.2022.].
68. TWINO. Statistika. Pieejams: <https://www.twino.eu/lv/statistics/>

69. Valanciene, L., Jegeleviciute, S. (2013). Valuation of crowdfunding: benefits and drawbacks. *Economics and Management*, 18(1), 39-48.
70. Via Invest. Biežāk uzdotie jautājumi. Pieejams: <https://viainvest.com/lv/faq/making-investments> [skatīts 10.05.2022.].
71. Viainvest. Iespējas. Pieejams: <https://viainvest.com/lv/how-it-works>
72. Volume of funds raised through crowdfunding in selected countries worldwide in 2020. Pieejams: <https://www.statista.com/statistics/1078229/global-crowdfunding-volume-worldwide-by-country/> [skatīts 01.05.2022.].
73. Voorbraak, K. J. P. M., Tanrisever, F., Mahieu, R. J. (2011). *Crowdfunding for financing new ventures: Consequences of the financial model on operational decisions*. Technische Universiteit Eindhoven.
74. Wei Shi, S. (2018). Crowdfunding: Designing an effective reward structure. *International Journal of Market Research*, 60(3), 288–303.
75. Zhao, Y., Harris, P., Lam, W. (2019). Crowdfunding industry—History, development, policies, and potential issues. *Journal of Public Affairs*, 19(1), e1921.
76. Zhao, L., Ryu, S. (2020). Reward-based crowdfunding research and practice. *Advances in Crowdfunding*, 119-143.
77. Zhao, L., Shneor, R. (2020). Donation crowdfunding: Principles and donor behaviour. In *Advances in crowdfunding* (pp. 145-160). Palgrave Macmillan, Cham.

Bakalaura darbs „**Kopfinansēšanas iespējas Baltijas valstīs**” izstrādāts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Jūlija Postolati _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: *Dr. ekon. profesore. Svetlana Saksonova* _____
(paraksts) (datums)

Recenzents: *Mg. oec. Larisa Bule*

Darbs iesniegts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes Studiju centrā

Dekāna pilnvarotā persona:

metodiķe _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____.

Komisijas sekretārs(e): _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)